

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

Executive Summary และ Printed Edition

โครงการปัญหาความมั่นคงใหม่

เรื่อง อิสลามกับปัญหาความมั่นคงใหม่

โดย

ดร.ศราวุฒิ อารีย์

24 พฤษภาคม 2548

สัญญาเลขที่ RDG4710017

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
Executive Summary และ Printed Edition

เรื่อง อิสลามกับปัญหาความมั่นคงใหม่

ผู้วิจัย	สังกัด
ดร.ศราวุฒิ อารีย์	สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชุดโครงการปัญหาความมั่นคงใหม่

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

Abstracts

In the past and particularly in the aftermath of September 11, events, some Western media and scholars have been trying to portrayed Islam as a faith advocating hatred, intolerance and spread of terror. But this negative image of Islam is, however, far from the truth. Indeed Islam is the message of peace, justice, sanctity of human life, tolerance and co-existence with minorities. The vast majority of Muslims in the World, like the believers of other religions, are family and community oriented who wish to live in peace and harmony rather than in warfare and in the state of terror.

However, terrorism is an old age phenomenon and has always existed in its various forms and types, in every part of the World. It has no religion. It is a sinful phenomenon involving misguided perpetrators of every faith. While the terrorist must be condemned and hunted down, it is even more important to deal with terrorism. In fact, terrorism must be studied objectively and open mindedly to diagnose the disease and eradicate it from the World

อิสลามกับปัญหาความมั่นคงใหม่ (Islam and The New Security Problems)

ในยุคที่โลกยังปราศจากกรอบมาตรฐานว่าด้วยเรื่องคุณค่าของมนุษย์ และสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะสิทธิของสตรี คนชรา เด็ก และเชลยศึก นั้น การต่อสู้ห้าพันกันถือเป็นต้นเหตุใหญ่ของการแพร่กระจายการก่อการร้าย เช่น การฆ่าฟันกันอย่างเลือดเย็น การลอบวางเพลิง การทำลายทรัพย์สินของพลเรือน การข่มขืน และการสร้างความสับสนวุ่นวายขึ้นบนหน้าแผ่นดิน ครั้นเมื่ออิสลามถือกำเนิดขึ้นมาในคาบสมุทรอาระเบียเมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 7 อิสลามได้นำเอากรอบแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนมาใช้เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ผ่านทางหลักคำสอนของศาสนา โดยเน้นถึงหลักการว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริสุทธิ์ ผู้ที่อ่อนแอ สตรีและเด็ก ตลอดจนการให้ความคุ้มครองต่อพลเรือนและทรัพย์สินของผู้ที่ไม่มีส่วนร่วมในการทำศึกสงคราม

แม้กระนั้นก็ตาม ในโลกยุคปัจจุบันโดยเฉพาะภายหลังเหตุการณ์ 9/11 ที่สะเทือนโลก อิสลามกลับถูกมองว่าเป็นบ่อเกิดแห่งความรุนแรง เป็นแรงบันดาลใจของผู้ก่อการร้าย (Terrorist) ความเชื่อตามระบอบอิสลามถูกอ้างอิงในฐานะต้นเหตุแห่งความไม่อดทนอดกลั้น มุสลิมกลายเป็นกลุ่มชนที่ถูกมองว่าก้าวร้าวต่อคนนอกความเชื่อ ข้อวิจารณ์เหล่านี้ ก่อให้เกิดคำถามขึ้นมาว่า อะไรคือข้อเท็จจริงกันแน่ และถ้าหากบทสรุปที่รวบรัดของผู้ที่วิพากษ์วิจารณ์อิสลามไม่ถูกต้อง ทำไมโลกอิสลามในปัจจุบันจึงพบว่าตนเองต้องตกเป็นฝ่ายรับ

งานวิจัยเรื่อง “อิสลามกับปัญหาความมั่นคงใหม่” นี้มุ่งที่จะสำรวจเหตุผลที่ยังคงเป็นปมเงื่อนอยู่เบื้องหลังสถานการณ์ปัจจุบัน โดยจะอธิบายถึงคำสอนของอิสลาม และปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่มายาคติที่ว่า “อิสลามมีความเชื่อมโยงกับการก่อการร้าย ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง”

โดยทั่วไป อิสลามเป็นที่รู้จักกันในนามของศาสนาที่จัดอยู่ในประเภทของเอกเทวนิยม (Monotheism) คือ ศาสนาที่นับถือพระเจ้าองค์เดียว อิสลามมาจากรากศัพท์ภาษาอาหรับ “อัล-สลิมา” แปลว่า “สันติภาพ” “การนอนน้อมและการยอมจำนน” ในด้านนิติศาสตร์ อิสลามจึงมีความหมายว่า “การยอมจำนนตนเองต่อพระเจ้าผู้เป็นเจ้าเพื่อจะได้บรรลุถึงความสงบสุข” มุสลิมเป็นคำที่ใช้เรียกผู้นับถือศาสนาอิสลาม หมายถึง ผู้ที่นอนน้อมมอบตนต่อพระเจ้าผู้เป็นเจ้าแต่ผู้เดียวเพื่อความสันติ อิสลามไม่ได้เป็นเพียงแค่ความเชื่อเท่านั้น หากแต่เป็นวิถีการดำเนินชีวิต (Way of Life) ที่ได้วางรูปแบบแห่งพฤติกรรมของมุสลิมไว้ตั้งแต่เกิดจนตาย ตั้งแต่ตื่นนอนจนหลับ ถึงแม้ว่าจะมีต้นกำเนิดจากดินแดนอาระเบีย แต่อิสลามก็ไม่ได้มีขอบเขตเฉพาะทางภูมิศาสตร์ โลกของอิสลามจึงไม่จำกัดว่าเป็นตะวันออกหรือตะวันตก โลกยุโรปหรือโลกบูรพา ทางทิศใต้หรือทิศเหนือ แต่มันเป็นสากล

อิสลามให้ความสำคัญกับค่าชีวิตของมนุษย์และให้สิทธิความเท่าเทียมเสมอภาคถ้วนหน้าโดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ เพศและสีผิว กฎหมายของพระเจ้าซึ่งประกาศไว้อย่างชัดเจนในคัมภีร์อัล-กุรอาน โดยมีวิธีการดำเนินชีวิตของศาสนทูตมุฮัมมัดเป็นแบบฉบับ (ซุนนะฮ์) นั้นมีความสำคัญ

เหนือสิ่งอื่นใด กฎหมายดังกล่าวใช้ได้กับทุกคนอย่างเท่าเทียมตั้งแต่ระดับสูงสุดจนถึงต่ำสุด ตั้งแต่ผู้สูงศักดิ์ไปจนถึงปวงชนคนธรรมดา และตั้งแต่ผู้ปกครองไปจนถึงผู้ถูกปกครอง อิสลามเป็นศาสนาแห่งสันติภาพ ความยุติธรรม ความมีค่าของชีวิตมนุษย์ ขันติธรรมและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ชาวมุสลิมส่วนใหญ่ก็มีลักษณะเช่นเดียวกับชนต่างศาสนิกอื่น ๆ ทั่วไป คือ เป็นประชาคมที่มุ่งสู่สันติภาพและความปรองดองมากกว่าจะแสวงหาสงคราม

อิสลามเป็นศาสนาที่ส่งเสริมเสรีภาพของชีวิตและอิสรภาพทางความคิด อิสลามห้ามการขัดแย้งและความตึงเครียดในหมู่มนุษย์ด้วยกัน ห้ามการกล่าวร้ายป้ายสี หรือแม้แต่ไม่ส่งเสริมให้มุสลิมมีความคิดในเชิงลบต่อมนุษย์คนอื่น การบีบบังคับคนใดคนหนึ่งให้เชื่อมั่นศรัทธาในศาสนาหรือบังคับให้ปฏิบัติตาม เป็นเรื่องตรงข้ามกับเจตนารมณ์และแก่นแท้ของอิสลาม อิสลามให้ความสำคัญต่อคุณค่าของชีวิตมนุษย์อย่างใหญ่หลวง พร้อมทั้งประณามการฆ่าประชาชนผู้บริสุทธิ์อย่างรุนแรง ขณะเดียวกันก็ชื่นชมต่อบุคคลซึ่งช่วยรักษาชีวิตมนุษย์เอาไว้ ใน อัล-กุรอาน พระผู้เป็นเจ้าทรงตรัสไว้มีความว่า :

“แท้จริงผู้ใดฆ่าชีวิตหนึ่ง โดยมิใช่เป็นการชดเชยอีกชีวิตหนึ่งหรือมิใช่เนื่องจากการบ่อนทำลายในแผ่นดินแล้ว ก็ประหนึ่งว่าเขาได้ฆ่ามนุษย์ทั้งมวล และผู้ใดไว้ชีวิตนั้น ก็ประหนึ่งว่าเขาไว้ชีวิตมนุษย์ทั้งมวล” (5 : 32)

นอกจากนั้น อิสลามยังประณามการฆ่าชีวิตผู้อื่นเพียงเพราะคนเหล่านั้นนับถือศาสนาอื่นที่แตกต่าง ในทางกลับกัน อิสลามยินยอมให้สังคมมีอิสรภาพในการนับถือศาสนา อิสลามไม่อนุญาตให้มีการบังคับต่อบรรดาผู้ที่ไม่เห็นด้วยในเรื่องศาสนา และยังส่งเสริมให้มุสลิมปฏิบัติต่อผู้คนเหล่านั้นด้วยความเป็นมิตรและด้วยความเท่าเทียม

แม้กระนั้นก็ตาม แนวคิดและคำสอนในอัล-กุรอานที่น่าจะมีส่วนสนับสนุนมายาคติที่ว่า “อิสลามเป็นศาสนาแห่งความรุนแรง” มากที่สุดก็คือ แนวคิดเรื่อง “ญิฮาด” (Jihad) ที่มักแปลกันแบบผิด ๆ ว่า “สงครามศักดิ์สิทธิ์” (Holy War) หรือ “สงครามศาสนา” (Religious War) คำว่า ญิฮาด หมายถึง การต่อสู้และทุ่มเทความพยายามอย่างจริงจังเพื่อให้ได้มาซึ่งความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ ญิฮาดมีสองประเภท คือ “ญิฮาดใหญ่” (Greater Jihad) ซึ่งเป็นการต่อสู้กับอารมณ์ไฟต่ำในตัวเอง กับ “ญิฮาดเล็ก” (Lesser Jihad) ซึ่งเป็นการต่อสู้กับศัตรูภายนอกของอิสลาม โดยญิฮาดประเภทหลังนั้น จะต้องเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ทางศาสนาและต้องอยู่ภายใต้กฎหมายอิสลาม

กล่าวคือ อิสลามจะยอมรับการต่อสู้ใด ๆ ว่าเป็นญิฮาด ก็ต่อเมื่อการต่อสู้นั้นอยู่ในแนวทางของอัลลอฮ์ โดยมีวัตถุประสงค์ใหญ่ ๆ คือ

- เพื่อกำจัด “ฟิตนะฮ์” (Fitna) ให้หมดสิ้นไป คำว่า ฟิตนะฮ์ นี้ ในทางภาษามายังถึง “การปองร้าย การอาฆาตแค้นฆ่า การกดขี่ข่มเหง การรุกรานรังแก” นอกจากนั้นแล้วยังหมายถึง การปฏิเสธสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะสิทธิของมุสลิมในการที่จะเข้ารับ ปฏิบัติ หรือเผยแพร่ สัจสอนอิสลาม

- การญีฮาดมิได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อความยิ่งใหญ่ของตัวเอง หรือมุ่งหวังที่จะยึดครองดินแดน ทรัพย์สิน หรือแก้แค้นฝ่ายตรงข้าม หรือเพื่อผลประโยชน์ในทางวัตถุอื่นใด การใช้ญีฮาดเป็นเครื่องมือบังคับให้คนหันมานับถือศาสนาอิสลาม ถือเป็นสิ่งต้องห้าม

ดังนั้น ญีฮาดจึงไม่ได้มีความหมายเกี่ยวกับการก่อการร้าย (Terrorism) จำต้องย้ำไว้ในที่นี้ว่า การก่อการร้ายต่อประชาชนคนบริสุทธิ์ไม่ว่าจะโดยวิธีการรุกรานหรือการชนฆ่าต่าง ๆ ภายใต้อะไร ๆ สถานการณ์นั้น ไม่เป็นที่อนุมัติในอิสลาม ในทางตรงข้าม อิสลามส่งเสริมให้บรรดาผู้ที่ได้รับการกดขี่ต่อผู้ค้ำจุนเพื่ออิสรภาพของพวกเขา และยังบัญชาให้มุสลิมช่วยเหลือผู้ถูกกดขี่และได้รับความทุกข์ทรมานไม่ว่าเขาเหล่านั้นจะนับถือศาสนาใดก็ตาม

นับจากตอนต้นของศตวรรษที่ 20 อาจกล่าวได้ว่า ในโลกอิสลามแทบทั้งหมดไม่ปรากฏว่ามีกลุ่มใดที่ใช้วิธีการก่อการร้าย ในทางตรงข้าม ปรากฏว่าประชาชาติมุสลิมในดินแดนต่าง ๆ กลับตกเป็นเหยื่อของการก่อการร้ายเสียเอง ไม่ว่าจะเป็นไปในลักษณะที่ประเทศมุสลิมจำนวนมากต้องตกเป็นเมืองขึ้นของพวกจักรวรรดินิยมตะวันตกที่กดขี่อยู่ใต้การปกครองในรูปแบบต่าง ๆ หรือการก่อการร้ายต่อชาวมุสลิมในปาเลสไตน์ แคมเบียร์ บอสเนีย-เฮอร์เซโกวีนา เซเชเนีย ฯลฯ ตลอดจนการก่อการร้ายต่อชนกลุ่มน้อยชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก สถานการณ์เช่นนี้จึงเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปฏิกิริยาตอบโต้จากโลกอิสลาม ทั้งการตอบโต้แบบสันติวิธีและการใช้ความรุนแรง

แม้กระนั้นก็ตาม ขบวนการติดอาวุธชุดแรก ๆ ในโลกอิสลามก็มิได้มีแนวคิดอิงศาสนา แต่ส่วนใหญ่มีความโน้มเอียงไปทางฝ่ายซ้ายและมีอุดมการณ์ชาตินิยมแบบทางโลก (Secular Nationalist) เป็นตัวขับเคลื่อน พร้อมกันนั้นก็เกิดกลุ่มศาสนาฝ่ายขวาหรือที่ในโลกอิสลามเรียกว่า “ขบวนการฟื้นฟูอิสลาม” ที่ใช้สันติวิธีในประเทศมุสลิมบางประเทศ อาทิเช่น ขบวนการภราดรภาพมุสลิม (Ikhwan al-Muslimeen) ในอียิปต์ กลุ่ม ญามาอัต-อิ-อิสลามิ ในปากีสถาน เป็นต้น

ความจริง กระแสความนิยมในองค์กรนักต่อสู้เพื่ออิสลามเป็นกระแสที่เพิ่มขึ้นตลอดเวลาในโลกอิสลามทั่วไปและในประเทศมุสลิมบางประเทศเป็นการเฉพาะ องค์กรเหล่านี้ส่วนใหญ่ใช้วิธีการใหม่ โดยให้ความสำคัญต่อสวัสดิการของคนระดับรากหญ้า และพยายามที่จะทำให้กลุ่มต่าง ๆ ที่แตกกันเป็นเสี่ยง ๆ และเป็นกลุ่มที่ไร้ประสิทธิภาพเข้ามารวมกันเป็นพลังการเมืองที่เข้มแข็ง จนกลายเป็นทางเลือกใหม่ที่เรียกร่องชาวมุสลิมให้ใช้การปกครองในระบอบอิสลาม (Political Islam) โดยที่พวกเขามีความเชื่ออย่างลึกซึ้งว่าอิสลามเป็นแหล่งที่มาของเอกลักษณ์ ความหมาย ความมีเสถียรภาพ ความชอบธรรม การพัฒนา อำนาจและความหวัง โดยย่ออยู่ในคำขวัญว่า “อิสลาม คือทางแก้ไข”

แต่ชาวมุสลิมบางกลุ่มก็ใช้วิธีการที่แตกต่างจากสิ่งที่เคยปฏิบัติมา นั่นคือ การก่อการร้าย และการทำสงครามกองโจร การเคลื่อนไหวในหมู่มุสลิมเหล่านี้ อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทกว้าง ๆ

ประเภทแรก เกิดขึ้นในหมู่ประชาชนชาวมุสลิมที่ถูกกดขี่โดยชนชาติอื่น ศาสนาอื่น หรือ แม้แต่ถูกกดขี่จากชนชั้นผู้ปกครองของตนเองในประเทศมุสลิม บางกลุ่ม (ไม่ใช่ทั้งหมด) ของ ประชาชนเหล่านี้ถูกขึ้นต่อสู้เพื่อปลดปล่อยตนเองจากการปกครองที่เห็นว่ากดขี่จากคนต่างชาติ ต่าง ศาสนา หรือ ในกรณีที่เป็นประเทศมุสลิม ก็มุ่งที่จะล้มล้างชนชั้นผู้ปกครองที่เป็นเผด็จการของตน เอง หากผู้กดขี่เป็นคนต่างศาสนา ก็มักจะอาศัยอัตลักษณ์ทางศาสนาของกลุ่มตนเป็นประโยชน์ใน การเคลื่อนไหว เช่น ดึงดูดความร่วมมือจากประชาชนร่วมเผ่าพันธุ์และศาสนาซึ่งถูกกดขี่อยู่ด้วยกัน ในกรณีนี้ อิสลามเป็นเพียงเครื่องมืออย่างหนึ่งในการเรียกร้องความร่วมมือจากชนชาติเดียวกันเท่า นั้น จึงไม่ต่างอะไรจากการเคลื่อนไหวแบบเดียวกันของกลุ่มต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับโลกอิสลาม เช่น การเคลื่อนไหวของชาวมุขในศรีลังกา การเคลื่อนไหวของกลุ่มเหมาฮิสต์ในเนปาล ฯลฯ

ประเภทที่สอง เกิดขึ้นในหมู่ประชาชนชาวมุสลิมจำนวนน้อยที่มีการเคลื่อนไหวปฏิบัติ การกันอย่างเป็นสากลในนามของศาสนาอิสลาม โดยไม่มีรัฐใดรัฐหนึ่งให้การสนับสนุน แต่เป็น ปฏิบัติการของกลุ่มคนจากหลายรัฐ โดยอาศัยความเป็นมุสลิมด้วยกันเป็นอุดมการณ์เพื่อจะเคลื่อนไหวภายใต้การจ้องครุ่นร่วมกัน แม้เป้าหมายในการเคลื่อนไหวจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมืองใน ท้องถิ่นอยู่บ้าง แต่เป้าหมายหลักในการเคลื่อนไหว คือ การเมืองระดับโลก พวกเขาวิเคราะห์ว่า มหาอำนาจโดยเฉพาะสหรัฐฯ คือต้นตอสำคัญที่ทำให้โลกมุสลิมถูกเอารัดเอาเปรียบและถูกกดขี่ทั้ง ทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และศาสนา ฉะนั้น เป้าหมายทางการเมืองคือ ทำสงครามกับ มหาอำนาจโดยใช้ความรุนแรงแบบไม่มีการแยกแยะระหว่างเป้าหมายทางการเมืองหรือเป้าหมาย ทางพลเรือน กลุ่มเหล่านี้เริ่มปรากฏตัวในทศวรรษที่ 1980 นี้เอง

ในอีกด้านหนึ่ง กลุ่มหัวรุนแรงที่ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของโลกอิสลาม ก็เป็นกลุ่มที่น่าเอาวิธิ การและชนิดของการก่อการร้ายใหม่ ๆ มาใช้นับจากช่วงปลายของศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา เช่น ใน ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ชาวญี่ปุ่นได้นำเอาวิธีการโจมตีแบบพลีชีพ (Suicide Attacks) มาใช้ เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ นอกจากนั้น กองทัพอากาศญี่ปุ่นก็เป็นชาติแรก ๆ ที่ใช้เครื่องบินรบ และนักบินกล้าตายของฝูงบินคามิกาเซ่ (Kamikaze) โจมตีทำลายเป้าหมายทางการเมืองและการพล เรือนเป็นครั้งแรก กลุ่มหัวรุนแรงชาวยิวได้ใช้ระเบิดทำลายอาคารและสถานที่สาธารณะเพื่อเข่นฆ่า และข่มขู่ชาวปาเลสไตน์ในช่วงก่อนที่จะมีการก่อตั้งรัฐอิสราเอลขึ้นมา กลุ่ม คุ คลักซ์ แคลน (Ku Klux Klan) ได้นำเอาวิธีการทรมานอย่างโหดเหี้ยมและการสังหารหมู่ผู้คนมาใช้เป็นเครื่องมือ คุกคามชาวผิวดำในสหรัฐฯ เป็นต้น

กลุ่มหัวรุนแรงที่ไม่ใช่กลุ่มในประเทศมุสลิมยังมีอีกมาก ครอบคลุมไปทั่วทุกภูมิภาคของ โลก และส่วนใหญ่ยังคงมีการเคลื่อนไหวและมีปฏิบัติการอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงศตวรรษที่ 20 แม้ ว่ากลุ่มเหล่านี้จะอ่อนกำลังลงหรือถูกกดขี่ทลายลงหลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียตก็ตาม (เพราะกลุ่มเหล่านี้ส่วนใหญ่นิยมแนวทางมาร์กซิสต์และเลนินสต์ ในขณะเดียวกัน ฐานการสนับสนุน

ภายในประเทศของกลุ่มเหล่านี้ก็ลดน้อยลงอย่างมาก อันเนื่องมาจากการใช้วิธีการก่อการร้ายที่ไร้มนุษยธรรม)

ดังนั้น จึงเป็นข้อพิสูจน์ได้ว่าปรากฏการณ์การก่อการร้ายในสังคมโลกร่วมสมัยจึงมิได้เป็นปรากฏการณ์พิเศษจำเพาะแต่ในโลกอิสลามเท่านั้น แต่การก่อการร้ายถือเป็นความหายนะซึ่งได้แพร่หลายและแสดงออกมาในหลากหลายรูปแบบทั่วไป ทั้งที่เกิดขึ้นในประเทศมุสลิมและที่ไม่ใช่ประเทศมุสลิม การนำเอาอิสลามเข้ามาเชื่อมโยงกับการก่อการร้ายจึงถือว่าไม่มีเหตุผล แต่ก็คงปฏิเสธไม่ได้ว่าประเด็นเรื่อง “อิสลามกับการก่อการร้าย” กลายเป็น “วาทกรรม” ที่โดดเด่นในปัจจุบัน ทั้งนี้เป็นเพราะในช่วง 20 กว่าปีที่ผ่านมา กลุ่มติดอาวุธในโลกอิสลามบางกลุ่มได้ประกาศตัวเป็นปฏิปักษ์ต่อตะวันตกและสหรัฐฯ อย่างเปิดเผย มีการลอบโจมตีพลเรือนชาวตะวันตก ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทางการทหารของพวกเขาอย่างต่อเนื่อง โดยการโจมตีดังกล่าวก็ไม่จำกัดอยู่แต่เฉพาะนอกพื้นที่อีกต่อไป แต่ยังคืบคลานเข้าไปโจมตีในมาตุภูมิของชาวตะวันตกเองอีกด้วย

ในขณะที่ประชาชาติมุสลิมส่วนใหญ่ในโลกอิสลามปฏิเสธวิธีการใช้ความรุนแรงที่กลุ่มติดอาวุธของชาวมุสลิมบางกลุ่มนำมาใช้ แต่สื่อตะวันตกกลับพยายามสร้างภาพ (จะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม) ให้อิสลามเป็นเสมือนคำสอนที่แฝงไว้ด้วยแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ก่อการร้าย โดยที่สื่อเองก็ไม่สนใจใยดีที่จะศึกษาหรือนำเสนอลักษณะที่แท้จริงของหลักการอิสลามให้ประชาคมโลกได้รับรู้และเข้าใจ ประกอบกับการที่กลุ่มติดอาวุธมุสลิมมักใช้คำว่า “ญิฮาด” “มูญาฮิดีน” หรือคำพูดใด ๆ ก็ตามที่เป็นสัญลักษณ์ทางศาสนาเพื่อรองรับความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงของตน ก็ยิ่งทำให้เกิดความเข้าใจผิดมากยิ่งขึ้น ทั้ง ๆ ที่สาเหตุของการใช้ความรุนแรงเกิดจากเหตุผลทางการเมืองไม่ใช่เรื่องศาสนา

ด้วยเหตุนี้ อิสลามในฐานะที่เป็นศาสนาแห่งสันติภาพ เป็นศาสนาแห่งความอดทนอดกลั้น เป็นศาสนาแห่งความยุติธรรม และเป็นศาสนาของมนุษยชาติที่มีผู้นับถือมากกว่า 1200 ล้านคนทั่วโลก จึงถูกนำไปปนเปื้อนกับการก่อการร้ายในที่สุด

หนังสือแนะนำ

1. Rudolph Peters, **Islam and Colonialism : The Doctrine of Jihad in Modern History** (New York : University of Amsterdam Press, 1979)
2. Khalifa Abdul Hakim, **Islamic Ideology**, (Lahore : The Institute of Islamic Culture, 1953)

3. Henry Bayman, **The Secret of Islam : Love, Law and in the Religion of Ethics**, (Berkley : North Atlantic Books, 2003)
4. John L. Esposito, **Modern Islamic World**. Vol. 4, (New York : Oxford University Press, 1995)
5. John Esposito, **Unholy War: Terror in the Name of Islam** (New York : Oxford University Press, 2002)
6. John Esposito, **What Everyone Needs to Know about Islam** (New York : Oxford University Press, 2003)
7. Khaled Abou El Fadl, **The Place of Tolerance in Islam** (Boston : Beacon Press, 2002)
8. Mohammed Abu-Nimer, **Nonviolence and Peace Building in Islam : Theory and Practice** (Gainesville : University Press of Florida, 2003)
9. อิสมาอีล ดุคฟี จะปะกียา, **อิสลามศาสนาแห่งสันติภาพ**, ซุฟอัม อุษมาน แปล (ปัตตานี : มัจลิส อิลมียะ ปัตตานี, 2004)
10. จรัญ มะลูลีม, “**แนวคิดเรื่องสงครามของศาสนาอิสลาม**”, ใน จุลชีพ ชินวรรณ (บรรณาธิการ), **ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ แนวคิด ทฤษฎีและกรณีศึกษา** (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546)

อิสลามกับปัญหาความมั่นคงใหม่ (Islam and the New Security Problems)

ความขัดแย้งและความรุนแรงเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมโลกมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอันนำมาซึ่งความหายนะต่อมนุษยชาติในทุกยุคทุกสมัย ปัจจุบันความรุนแรงเกิดขึ้นหลากหลายรูปแบบ และแพร่กระจายออกไปทั่วทุกมุมโลก จนอาจเรียกได้ว่า ยุคนี้เป็นอีกยุคหนึ่งที่มีเหตุการณ์นองเลือดมากที่สุด ในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติที่ว่าได้ รูปแบบหนึ่งของความรุนแรง ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่กำลังเป็นกระแสหลักที่ส่งผลกระทบต่อสภาพของสังคมโลกอยู่ในขณะนี้ คือสิ่งที่ถูกเรียกว่า “การก่อการร้าย” (Terrorism) หากเราเปิดค้นสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบเหตุการณ์ความเป็นไปของโลกในช่วงกว่า 30 ปีที่ผ่านมา เราจะพบว่ากระแสความรุนแรงที่ถูกเรียกว่า “การก่อการร้าย” นี้ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ในเดือนกันยายน 1970 กลุ่มแนวหน้าปลดปล่อยปาเลสไตน์ (Popular Front for the Liberation of Palestine) ปฏิบัติการจี้เครื่องบินจำนวน 4 ลำ โดยที่ 3 ใน 4 ลำนั้นมุ่งหน้าไปประเทศจอร์แดน ส่วนอีก 1 ลำที่เหลือนั่งจอดในประเทศอียิปต์ ต่อมาในวันที่ 13 กันยายน เครื่องบิน 3 ลำที่ลงจอดในจอร์แดนถูกระเบิดทำลายย่อยยับต่อหน้าสื่อมวลชนที่มาเฝ้าติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด กล่าวกันว่า เหตุการณ์นี้เป็นจุดเริ่มต้นของการก่อการร้ายระหว่างประเทศที่ปรากฏเป็นภาพให้ชาวโลกได้เห็นเหตุการณ์พร้อมกันทั้งหมด

ในเดือนเมษายน 1995 เกิดเหตุลอบวางระเบิดครั้งใหญ่ในโอคลาโฮมา ประเทศสหรัฐอเมริกา ทำให้มีผู้เสียชีวิตไปหลายร้อยคน รวมถึงสตรีและเด็ก หลังจากนั้นเกือบ 3 ปี ก็เกิดเหตุการณ์ลอบวางระเบิดสถานทูตสหรัฐฯ ในกรุงไนโรบี ประเทศเคนยา และกรุงดาร์ซสลาม ประเทศแทนซาเนีย สร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก

ก่อนหน้านี้ ในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 1993 ก็มีการลอบวางระเบิดตึกเวิร์ลเทรดเซ็นเตอร์ ในสหรัฐฯ ทำให้มีผู้เสียชีวิต 10 คน และบาดเจ็บอีกจำนวนหนึ่ง นอกจากนั้นก็มีเหตุการณ์การจับตัวประกันเจ้าหน้าที่สถานทูตสหรัฐฯ ในกรุงเตหะราน ประเทศอิหร่าน เหตุระเบิดที่สถานทูตเลบานอนจนทำให้มีผู้เสียชีวิต 73 คน และเหตุการณ์การใช้รถบรรทุกระเบิดพุ่งชนค่ายนาวิกโยธินสหรัฐฯ ในเลบานอนจนทำให้มีผู้เสียชีวิตมากถึง 241 คน การจี้เครื่องบิน TWA. 847 จับตัวชาวอเมริกันและชาวยุโรปเป็นตัวประกันในปี ค.ศ. 1985 และเหตุการณ์ความรุนแรงอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นทั่วโลกอย่างไม่ขาดสาย

ความรุนแรงทะลุถึงจุดสุดยอดในวันที่ 11 กันยายน 2001 ที่ผู้ก่อการร้ายใช้วิธีจี้บังคับเครื่องบินของสายการบินภายในประเทศของสหรัฐฯ จำนวน 4 ลำ โดยเครื่องบิน 2 ลำแรกบินโฉบเข้าชนอาคารแฝดของตึกเวิร์ลเทรดเซ็นเตอร์จนถล่มทำให้มีผู้เสียชีวิตหลายพันคน ส่วนอีกลำหนึ่งพุ่งชนอาคารเพนตากอนของกระทรวงกลาโหมสหรัฐฯ สร้างความเสียหายบางส่วน เครื่องบินลำที่ 4 บิน

ตกทางตอนใต้ของมลรัฐเพนซิลวาเนีย ผู้โดยสารและเจ้าหน้าที่บนเครื่องบินทั้ง 4 ถ้าไม่มีใครรอดชีวิต

หลังจากนั้นก็มีเหตุการณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงความรุนแรงที่ก่อให้เกิดการสูญเสียทั้งชีวิต และทรัพย์สินหลายต่อหลายครั้งด้วยกัน เช่น ในกลางปี 2002 มีการลอบวางระเบิดนอกสถานกงสุลสหรัฐฯ ที่นครการาจี ประเทศปากีสถาน ติดตามมาด้วยการระเบิดที่เกาะบาห์ลี ประเทศอินโดนีเซีย การบุกยึดโรงละครที่กรุงมอสโก ประเทศรัสเซีย การลอบวางระเบิดรถไฟในประเทศสเปน ฯลฯ

เหตุการณ์ความรุนแรงต่าง ๆ เหล่านี้ นอกจากจะคร่าชีวิตผู้บริสุทธิ์จำนวนมาก บั่นทอนความสงบสุขของประชาชน และสร้างความเสียหายแก่ทรัพย์สินแล้ว ยังส่งผลให้เกิดความรู้สึกและทัศนคติที่ไม่ดีของประชาชนทั่วไปที่มีต่อศาสนาอิสลามและชาวมุสลิมอีกด้วย เพราะชาวมุสลิมตกเป็นผู้ต้องสงสัยที่อยู่เบื้องหลังเหตุการณ์การก่อการร้ายเหล่านี้ทั้งหมด

การเคลื่อนไหวที่ใช้ความรุนแรงของผู้ต้องสงสัยชาวมุสลิมที่ถูกจัดประเภทให้เป็น “การก่อการร้าย” นั้น ความจริงเป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่งของการเคลื่อนไหวเชิงก่อการร้ายที่เกิดขึ้นทั่วโลก ในช่วงทศวรรษที่ 1970 และ 1980 กลุ่มกองทัพบกแดงญี่ปุ่น (Japanese Red Army) ได้ใช้ปฏิบัติการโจมตีอย่างต่อเนื่องทั่วโลก รวมถึงการสังหารหมู่ที่สนามบินลือด (Lod) ประเทศอิสราเอลในปี ค.ศ. 1972 และการจี้เครื่องบินของสายการบินญี่ปุ่นถึง 2 เที่ยวบิน ตลอดจนความพยายามในการบุกยึดสถานทูตสหรัฐฯ ในกรุงกัวดาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย

เดือนมีนาคม ค.ศ. 1995 กลุ่มโอม ชินริเกียว (Aum Shinrikyo) ได้ขนสารซาริน (Sarin) เข้าไปโจมตีระบบรถไฟใต้ดินของประเทศญี่ปุ่น เป็นผลทำให้มีผู้เสียชีวิต 12 คนและบาดเจ็บอีกจำนวนกว่า 5,000 คน กลุ่มพยัคฆ์ทมิฬอิลแลม (Liberation Tigers of Tamil Ealam) ของประเทศศรีลังกา ใช้วิธีระเบิดพลีชีพเพ่นฆ่าศัตรูทั้งภายในและภายนอกประเทศ ตัวอย่างการโจมตีนอกประเทศศรีลังกาคือ การใช้ระเบิดพลีชีพสังหารอดีตนายกรัฐมนตรี ราจีฟ คานธี ของอินเดีย

ในช่วงปลายของทศวรรษที่ 1970 พรรคประชาธิปไตยกัมพูชา (Party of Democratic Kampuchea) นำโดย นาย พอล พต (Pol Pot) ได้ก่ออาชญากรรมฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ซึ่งทำให้ประชาชนมากกว่า 1 ล้านคนต้องเสียชีวิตภายในช่วงเวลาเพียงแค่ 4 ปี โดยในปัจจุบัน สมาชิกของพรรคก็ยังคงก่อความไม่สงบในประเทศกัมพูชาเพื่อต่อต้านรัฐบาลอยู่

ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1996 กลุ่มขบวนการปฏิวัติ ตูแพค อมารู (Tupac Amaru Revolutionary Movement) ซึ่งเป็นกลุ่มติดอาวุธในประเทศเปรู ใช้ปฏิบัติการบุกเข้าไปบุกยึดบ้านพักของเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นในเมืองลิมา (Lima) ประเทศเปรู ซึ่งตรงกับวันจัดงานเลี้ยงรับรองทางการทูตพอดี จึงทำให้มีผู้ถูกจับเป็นตัวประกันหลายร้อยคน

การเคลื่อนไหวที่ใช้ความรุนแรงซึ่งไม่ใช่ปฏิบัติการของชาวมุสลิมยังมีอีกมาก ครอบคลุมไปทั่วทุกภูมิภาคของโลก และส่วนใหญ่ยังคงมีการเคลื่อนไหวและมีปฏิบัติการกันอยู่อย่างต่อเนื่องตลอดช่วงศตวรรษที่ 20

ที่น่าสังเกต คือ กลุ่มที่ใช้ความรุนแรงที่ไม่ใช่ส่วนหนึ่งในโลกอิสลามกลับเป็นกลุ่มที่น่าเอาวิธีการและชนิดของการก่อการร้ายใหม่ ๆ มาใช้นับจากช่วงปลายของศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา เช่น ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ชาวญี่ปุ่นได้นำเอาวิธีการโจมตีแบบพลีชีพ (Suicide Attacks) มาใช้เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ อีกทั้ง กองทัพอากาศญี่ปุ่นก็เป็นชาติแรก ๆ ที่ใช้เครื่องบินรบและนักบินกล้าตายของฝูงบินกามิกาเซ่ (Kamikaze) โจมตีทำลายเป้าหมายทางการทหารและพลเรือนเป็นครั้งแรก กลุ่มหัวรุนแรงชาวยิวได้ใช้ระเบิดทำลายอาคารและสถานที่สาธารณะ เพื่อข่มขู่และข่มขู่ชาวปาเลสไตน์ในช่วงก่อนที่จะมีการก่อตั้งรัฐอิสราเอลขึ้นมา กลุ่ม กู คลักซ์ แคลน (Ku Klux Klan) ได้นำเอาวิธีการทรมานอย่างโหดเหี้ยมและการสังหารหมู่ผู้คนมาใช้เป็นเครื่องมือคุกคามชาวผิวดำในสหรัฐฯ เป็นต้น

หลังจากเหตุระเบิดที่โอคลาโฮมา ที่ชาวมุสลิมตกเป็นผู้ต้องสงสัย (ซึ่งภายหลังสืบพบว่าไม่ใช่มุสลิม) นิตยสารนิวส์วีค ได้ทำการสำรวจความถี่ของปฏิบัติการเชิงก่อการร้ายก่อนหน้าการระเบิดครั้งนี้ 7 วัน ปรากฏว่า มีเหตุการณ์ถึง 13 เหตุการณ์ที่เข้าข่ายเป็นการก่อการร้าย ในจำนวนนี้มีเพียงแค่ 3 เหตุการณ์เท่านั้นที่กระทำโดยมุสลิม ตามรายงานของโรเบิร์ต โอคเลย์ (Robert Oakley) ซึ่งเป็นอดีตเอกอัครราชทูตสหรัฐฯ ประจำปากีสถานและเป็นเจ้าหน้าที่กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ เขารายงานว่าในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1980 ถึง 1985 มีการปฏิบัติการที่เข้าข่ายการก่อการร้ายหลายครั้ง แต่ทั้งหมดของการปฏิบัติการ ปรากฏว่า ร้อยละ 58 เกิดขึ้นในยุโรป และมีเพียงแค่ร้อยละ 25 เท่านั้นที่เกิดขึ้นในตะวันออกกลาง

ดังนั้น จึงเป็นข้อพิสูจน์ได้ว่าปรากฏการณ์การก่อการร้ายในสังคมโลกร่วมสมัยจึงมิได้เป็นปรากฏการณ์พิเศษจำเพาะแต่ในโลกอิสลามเท่านั้น หากแต่การก่อการร้ายถือเป็นความหายนะซึ่งได้แพร่หลายและแสดงออกมาในหลากหลายรูปแบบทั่วไป โดยที่ผู้กระทำก็มาจากคนเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ ความเชื่อและศาสนาต่าง ๆ

ความเข้มข้นของความรุนแรงในการก่อการร้ายก็มีความแตกต่างจากภูมิภาคหนึ่งไปสู่อีกภูมิภาคหนึ่ง โดยที่การกระจายข่าวการก่อการร้ายก็ขึ้นอยู่กับว่ากลุ่มก่อการร้ายนั้น ๆ ได้สร้างบาดแผลความเจ็บแค้นและทำลายผลประโยชน์ของประเทศมหาอำนาจมากแค่ไหน เพราะมหาอำนาจเองเป็นผู้ที่ควบคุมสื่อและมีบทบาทสำคัญในการสร้างกระแสความคิดในสังคมโลก เช่น ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1985 ถึง 1988 “ABC Nightline” ซึ่งเป็นรายการข่าวโทรทัศน์ของอเมริกัน ได้นำสารคดีที่เกี่ยวกับการก่อการร้ายมาเสนอถึง 52 ครั้ง ในจำนวนนี้ 48 ครั้งมุ่งให้ความสนใจไปยังเหตุการณ์ก่อการร้ายที่เกิดขึ้นในภูมิภาคตะวันออกกลาง ซึ่งนับว่าเป็นสัดส่วนการนำเสนอรายการที่ไม่สมดุลเมื่อเทียบกับปฏิบัติการเชิงก่อการร้ายที่เกิดขึ้นทั่วโลก

กล่าวกันว่า หากตะวันออกกลางเป็นภูมิภาคที่ไม่มีอิสลาม ไม่มีทรัพยากรธรรมชาติล้ำค่าอย่างน้ำมัน ไม่มีประเทศอิสราเอล และไม่มีที่หมายปองของประเทศมหาอำนาจ เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะไม่ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนมากขนาดนี้ อีกทั้งตะวันออกกลางยังเป็นถิ่น

กำเนิดของชาวอาหรับ ซึ่งเมื่อพูดถึงชาวอาหรับ ทุกคนก็จะนึกถึงคำว่า “มุสลิม” หรือ “อิสลาม” เป็นลำดับแรก แม้กระนั้นก็ตาม จอร์จ ฮับบาช (Goerge Habbash) ซึ่งเป็นหัวหน้ากลุ่มปาเลสไตน์ที่จี้เครื่องบิน 4 ลำ ในเดือนกันยายน ปี ค.ศ. 1970 นั้น ก็เป็นผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ ไม่ใช่มุสลิม แต่ผู้คนทั่วไปมักจะคิดว่าเขาเป็นมุสลิม เพราะเขาเป็นคนอาหรับและมีชาติกำเนิดในตะวันออกกลาง

นิยามการก่อการร้าย : ปัญหาและสาเหตุในมุมมองของโลกอิสลาม

การก่อการร้ายตามทัศนะของโลกตะวันตกในปัจจุบันมีลักษณะหลากหลายรูปแบบ ซึ่งทั้งหมดเป็นภาพที่สะท้อนให้เห็นถึงความน่ากลัวสยดสยอง โดยในระยะหลังนี้มีการก่อการร้ายเกิดขึ้นบ่อยครั้งในเกือบทั่วทุกมุมโลก ลักษณะร่วมที่เห็นได้ชัดเจนคือ การทำร้ายผู้อื่น ซึ่งอาจกระทำโดยบุคคลเพียงไม่กี่คนหรือเป็นการกระทำของกลุ่มต่าง ๆ ที่มีระบบ หรือ บางกรณีก็อาจเป็นการกระทำของรัฐใดรัฐหนึ่งก็ได้ แม้กระนั้นก็ตาม การก่อการร้ายก็ยังคงเป็นปรากฏการณ์ที่ง่ายต่อการรับรู้ แต่ยากที่จะให้คำนิยามอย่างครอบคลุมรอบด้านได้

การทำความเข้าใจเรื่องการก่อการร้ายไม่ใช่เป็นเรื่องง่าย เพราะเพียงในช่วงครึ่งศตวรรษนับจากปี ค.ศ. 1936 ก็มีการให้ความหมายการก่อการร้ายมากกว่า 109 ความหมาย กระทั่ง Alex P. Schmid ที่ศึกษาเรื่องการก่อการร้ายมานานยังเห็นว่า คงไม่อาจให้นิยามการก่อการร้ายที่จะครอบคลุมการก่อการร้ายประเภทต่าง ๆ ในประวัติศาสตร์ได้ ถึงอย่างนั้นก็ตาม เราจำเป็นต้องหามาตรการอะไรสักอย่างเพื่อมาใช้วัดระหว่างปรากฏการณ์ของความรุนแรงในทางการเมืองกับการก่อการร้าย คำนิยามของการก่อการร้ายจึงประยุกต์ใช้กับการกระทำต่าง ๆ ที่ต้องถูกประณาม ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษเฉพาะแบบหนึ่ง มากกว่าที่จะเป็นการกระทำใด ๆ ทั้งหมดที่เป็นความรุนแรงอันเกิดจากการได้รับแรงคล้อยในทางการเมือง

John L. Esposito นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านโลกอิสลามชาวตะวันตกได้นิยามการก่อการร้ายว่าเป็นการใช้ความรุนแรงอย่างตั้งใจ อย่างอยุติธรรมและไม่เลือกหน้า เพื่อจุดประสงค์ต่าง ๆ ในทางการเมือง โดยกระทำกับผู้ที่ได้รับการคุ้มครอง²

Audrey Kurth Cronin ให้นิยามการก่อการร้ายว่าเกิดจากกลุ่มขบวนการที่ไม่ใช่ตัวแทนของรัฐ (Non-State Actors) มุ่งก่อเหตุรุนแรงทำให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต โดยไม่เลือกว่าจะเป็นทหาร พลเรือน ทำลายเป้าหมายเพื่อให้เกิดความประหลาดใจ หวาดกลัว หวาดวิตกอย่างคาดไม่ถึง โดยไม่นำพาว่าการกระทำดังกล่าวนี้จะผิดกฎหมายในประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศ ข้อตกลงต่าง ๆ รวมถึงศีลธรรมอันดีงามต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางการเมือง เปลี่ยนแปลงนโยบายรัฐบาล³

Jessica Stern ได้ให้นิยามการก่อการร้ายสมัยใหม่ว่า การก่อการร้ายสมัยใหม่มีลักษณะที่สำคัญ 2 ประการคือ ผู้ก่อการร้ายมุ่งทำร้ายชีวิตและทรัพย์สินทั้งทางทหารและพลเรือน ใช้ความรุนแรงกับเป้าหมายเพื่อหวังผลให้เกิดความหวาดกลัวอย่างมาก และเกิดการตื่นวิตกเป็นสำคัญ⁴

Louise Richardson นิยามว่า “การก่อการร้ายคือ ความรุนแรงที่มีแรงบันดาลใจทางการเมืองซึ่งมุ่งไปยังบุคคลที่ไม่มีส่วนในสงคราม (พลเรือน) หรือเป้าหมายทางสัญลักษณ์ ซึ่งตั้งใจที่จะสังหารไปยังผู้รู้เห็นเหตุการณ์” ในหนังสือของ Walter Lacquer เชนิยามการก่อการร้ายว่าเป็น “การใช้ความรุนแรงและการปราบปรามที่ดำเนินการโดยรัฐบาลต่อประชาชนของเขาเอง”

ความหมายของการก่อการร้าย ตามที่นักวิชาการได้ให้ไว้จึงมีความคล้ายคลึงกัน โดยสรุปแล้วอาจกล่าวได้ว่า การก่อการร้ายมีลักษณะดังนี้

- เป็นรูปแบบการใช้หรือจะใช้ความรุนแรงเพื่อข่มขู่บังคับรัฐบาล ปึงเจกบุคคลหรือกลุ่ม เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเหล่านั้น
- มักมีแรงจูงใจและเป้าหมายทางการเมือง
- ตั้งใจให้เกิดผลกระทบทางจิตวิทยาใหญ่หลวง กว้างไกลเกินเหยื่อเป้าหมาย
- ทำโดยองค์กรที่มีการบังคับบัญชาหรือโครงสร้างเครือข่าย
- อาจถูกใช้เป็น “เครื่องมือ” เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย (คือไม่ใช่เป้าหมายในตัวของมันเอง)⁵

มุมมองของโลกอิสลามต่อการก่อการร้าย

ในขณะที่สามทศวรรษที่ผ่านมา สหประชาชาติได้นำเอาอนุสัญญาและพิธีสารระหว่างประเทศจำนวน 12 ฉบับ มาใช้เพื่อต่อสู้กับการก่อการร้ายที่มีหลากหลายแง่มุมและรูปแบบ เช่น การปล้นเครื่องบิน การลักพาตัว และการก่ออาชญากรรมที่มีต่อบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองระหว่างประเทศ รวมถึงตัวแทนทางการทูต แม้กระนั้นก็ตาม ความพยายามของสหประชาชาติที่จะแสวงหาข้อสรุปของการนิยามการก่อการร้ายให้เป็นที่ยอมรับกันในหมู่สมาชิกทั่วโลกก็ยังไม่สามารถบรรลุถึงความสำเร็จได้ เหตุผลประการสำคัญเป็นเพราะความยากลำบากในการแยกประเภทความชอบธรรมของกลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อกอบกู้อิสรภาพหรือการต่อสู้ที่มีความชอบธรรมของประชาชนเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิการกำหนดชะตาชีวิตตนเอง ให้ออกจากขบวนการก่อการร้าย สิทธิดังกล่าวนี้ไม่ใช่เป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายระหว่างประเทศเท่านั้น แต่ยังมีระบุไว้เป็นหลักการขั้นพื้นฐานข้อหนึ่งของกฎบัตรสหประชาชาติอีกด้วย

ในโลกอิสลาม อนุสัญญาว่าด้วยเรื่องการก่อการร้ายสากลขององค์การการประชุมอิสลาม⁶ (Organization of Islamic Conference : OIC) ได้ผ่านมติการประชุมของชาติสมาชิก เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 1999 ซึ่งเป็นเอกสารที่ค่อนข้างจะครอบคลุม ประกอบด้วย 42 มาตรา โดยมีการนำเอาอนุสัญญาก่อน ๆ ทั้งหมดของ OIC ตลอดจนหลักการของกฎหมายระหว่างประเทศและกฎบัตร

ของสหประชาชาติมาประกอบการพิจารณาและตัดสินใจด้วย อนุสัญญา OIC นิยามการก่อการร้าย ในมาตราที่ 1 (วรรค 2) ว่าเป็น

“ทุก ๆ การใช้ความรุนแรงหรือการคุกคามของมัน ไม่ว่าจะมีความมุ่งหมายหรือความตั้งใจใด ๆ ก็ตาม ที่มีแผนก่อความผิดทางกฎหมาย ทั้งต่อส่วนรวมและปัจเจกบุคคล โดยมีเป้าหมายในการสร้างความหวาดกลัวให้แก่ประชาชนหรือการข่มขู่ที่จะทำอันตรายต่อพวกเขา หรือเป็นภัยต่อชีวิต เกียรติยศศักดิ์ศรี อิสรภาพ ความมั่นคง หรือสิทธิ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกทุกอย่าง หรือทรัพย์สินส่วนบุคคลและสาธารณะ ในการทำอันตรายหรือการยึดครอง หรือจับกุมพวกเขา หรือทำอันตรายต่อทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกระหว่างประเทศ หรือข่มขู่คุกคามต่อเสถียรภาพ บูรณภาพแห่งดินแดน เอกภาพทางการเมือง หรืออำนาจอธิปไตยของรัฐเอกราช”

ในมาตรา 2 ของอนุสัญญา OIC ยังได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนิยามการก่อการร้ายว่า ไม่ได้รวมถึง “การคืนชนต่อสู้ของประชาชน รวมถึงการคืนชนต่อสู้ด้วยอาวุธต่อลัทธิอาณานิคม การรุกราน และการยึดครองของต่างชาติ โดยมีเป้าหมายที่จะปลดปล่อยและมีอิสระในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของกฎหมายระหว่างประเทศ”

นอกจากองค์กร OIC แล้ว สันนิบาตโลกมุสลิม¹⁰ (Muslim World League) ก็เป็นอีกองค์กรหนึ่งในโลกอิสลามที่ให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาการก่อการร้าย โดยในระหว่างการพบปะกันในการสัมมนาครั้งที่ 6 ของสมัชชานิติศาสตร์อิสลาม (Islamic Fiqh Council) ณ นครมักกะฮ์ เมื่อเดือน มกราคม 2002 สันนิบาตโลกมุสลิมมีทัศนะว่าประชาคมโลกทั้งหมดควรที่จะต้องพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ ที่นักวิชาการมุสลิมเหล่านี้สรุปเอาไว้ดังต่อไปนี้

“การก่อการร้าย คือ การทำร้ายที่เกิดขึ้นโดยบุคคล กลุ่มหรือประเทศชาติ ด้วยการละเมิดสิทธิของผู้อื่นทั้งในด้านศาสนา ชีวิต ทรัพย์สิน สติปัญญา เกียรติและศักดิ์ศรี โดยรวมถึงการทำให้รู้สึกกลัว สร้างความเดือดร้อน ข่มขู่และคุกคาม เช่นฆ่าโดยมิชอบ และลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการสงคราม ปิดเส้นทางและปล้น กดขี่ข่มเหง การกระทำที่มีลักษณะบ้าระห่ำและการขู่กร โขก เพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายในการก่ออาชญากรรมโดยบุคคลหรือกลุ่ม เพื่อให้เกิดความหวาดกลัวในหมู่สังคมนมนุษย์ เพื่อให้เจ็ดหลาบด้วยการสร้างความเดือดร้อน และนำพาชีวิตและทรัพย์สิน สิทธิและเสรีภาพ ความมั่นคงปลอดภัย และสภาพของพวกเขาสู่ภาวะอันตราย ในจำนวนนี้ยังรวมถึงรูปแบบของการก่อความพินาศให้กับสภาพแวดล้อม อาคาร ทรัพย์สินสาธารณะและส่วนบุคคล การพลาญและทำลายทรัพยากรของประเทศและระบบนิเวศน์ต่าง ๆ”¹¹

สมัชชานิติศาสตร์อิสลามยังได้แถลงอีกว่า ส่วนหนึ่งของการก่อการร้ายก็คือการก่อการร้ายหรือรุกรานของชาติหนึ่งต่ออีกชาติหนึ่ง ตัวอย่างที่เห็นได้อย่างชัดเจนที่สุดคือ การก่อการร้ายอันรุนแรงและเหี้ยมโหดที่กระทำโดยยิวไซออนิสต์ในปาเลสไตน์ การก่อการร้ายของเซอร์เบียต่อชาวบอสเนียเฮอร์เซโกวีนาและโคโซโว สมัชชาเห็นว่า การก่อการร้ายชนิดดังกล่าวเป็นการก่อการ

ร้ายที่ชั่วช้าและเลวร้ายที่สุด และสมัชชาเห็นว่า การปะทะต่อสู้กับการก่อการร้ายเหล่านี้ ถือเป็นสิทธิในการป้องกันตนเอง¹²

นอกจากนั้น นักวิชาการมุสลิมยังเรียกร้องให้รัฐชาติต่าง ๆ ตลอดจนประชากรของโลก แยกแยะระหว่าง “การนิยามที่มีความชอบธรรม” ออกจาก การกดขี่ พฤติกรรมก้าวร้าว และการใช้ความรุนแรง สมัชชาเห็นว่า “นิยามเป็นวิธีที่จะกำจุนสิทธิ ขจัดความอยุติธรรม รับประกันถึงสันติภาพและความมั่นคงและบังเกิดความเมตตา การก่อการร้ายและความรุนแรงที่กระทำโดยผู้รุกราน ผู้ซึ่งมีเจตนาช่วงชิงดินแดน ดุหมั่นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ปล้นสะดมความมั่งคั่ง ไม่สามารถจะเปรียบได้กับการปกป้องสิทธิด้วยความชอบธรรมที่ถูกกดขี่ใช้ เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิความชอบธรรมในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง...ความล้มเหลวที่จะใช้ความยุติธรรมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของมนุษยชาติ ในขณะที่ดำเนินนโยบายที่ยังยโสและใช้กำลังในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นหนึ่งในสาเหตุเบื้องหลังของสงครามและความขัดแย้ง...”¹³

ตามมุมมองของนักวิชาการมุสลิม นิยามของการก่อการร้ายยังรวมถึง การทำลายสิ่งแวดล้อมและทรัพย์สินสาธารณะหรือส่วนบุคคล ตลอดจนการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ การกระทำความผิดทั้งหมดถูกจัดอยู่ในประเภทของการก่อการร้าย การทำลายบนแผ่นดิน ซึ่งพระผู้เป็นเจ้าได้สั่งห้ามมิให้มนุษย์โดยเฉพาะมุสลิมทำอย่างนั้น

สมาชิกที่ประชุมสมัชชาฯยังเห็นพ้องอีกว่า การรณรงค์ต่อต้านอิสลามก็เพื่อที่จะโน้มน้าวให้ประชาคมตะวันตกเชื่อว่า อิสลามเป็นศัตรูใหม่แทนที่ลัทธิคอมมิวนิสต์ พวกเขาต้องการที่จะให้ความรู้สึกเช่นสงครามครูเสดถูกรื้อฟื้นขึ้นมาอีกในจิตสำนึกของชาติตะวันตก เพื่อที่จะกระตุ้นพวกเขาให้รับเอานโยบายการครอบงำอิสลามมาใช้ ปลุกปั่นความมิจฉาและการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติต่อประชาคมมุสลิม โดยเฉพาะชนกลุ่มน้อยมุสลิม ตลอดจนส่งเสริมทฤษฎี “การปะทะกันทางอารยธรรม”¹⁴ (Clash of Civilization)

นักวิชาการมุสลิมยังกล่าวเตือนชนกลุ่มน้อยมุสลิมที่อาศัยอยู่ในประเทศที่ไม่ใช่มุสลิมให้ปฏิบัติตามกฎหมายของแผ่นดินถิ่นที่พวกเขาอยู่อาศัย พร้อมทั้งส่งเสริมระเบียบสาธารณะในประเทศนั้น ๆ ด้วย

ปัญหาการนิยามการก่อการร้าย

ในโลกยุคหลังการปลดปล่อยอาณานิคม หลักการเรื่องการกำหนดชะตาชีวิตตนเองได้สูญเสียแรงจูงใจบางประการไป ซึ่งในปัจจุบันมีประเทศน้อยมาก โดยมากเป็นประเทศในโลกอิสลาม ที่ยังให้ความสนใจและยืนหยัดที่จะแยกแยะประเภทระหว่างการก่อการร้ายและการเคลื่อนไหวของประชาชนเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิการกำหนดชะตาชีวิตตนเอง โลกตะวันตกซึ่งนำโดยสหรัฐฯ และชาติพันธมิตรอื่น ๆ ไม่เห็นด้วยกับการนิยามการก่อการร้ายแบบการแยกการก่อการร้ายออกจากความชอบธรรมในการต่อสู้เพื่อกอบกู้อิสรภาพ โดยให้เหตุผลว่า การยึดหลักการดังกล่าวจะก่อให้เกิดความแตกต่างแปลกแยก

ประเด็นปัญหาการนิยามเรื่องการก่อการร้ายที่ประชาคมโลกมีความเห็นไม่ตรงกันยังมีอยู่อีกว่า การที่รัฐบาลใช้อำนาจรัฐเป็นเครื่องมือในการกำจัดหรือปราบปรามฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองจะถือว่าเป็น “การก่อการร้ายโดยรัฐ” ได้หรือไม่ ในมุมมองขององค์กรระหว่างประเทศของตนเอง อย่างเช่น องค์กรนิรโทษกรรมสากล (Amnesty International) และองค์กรเฝ้าติดตามด้านสิทธิมนุษยชน (Human Rights Watch) ถือว่าการใช้กลไกของรัฐในการปราบปรามฝ่ายค้านเป็นการกระทำที่เข้าข่ายการก่อการร้ายอย่างชัดเจน แต่ในโลกหรือประเทศที่กำลังพัฒนาแทบทั้งหมดก็ยังคงมีลักษณะการก่อการร้ายโดยรัฐให้เห็นอย่างแพร่หลาย

ปัญหาที่คล้ายคลึงกันยังมีอยู่อีกว่า กรณีที่รัฐบาลสนับสนุนการกอบกู้เอกราชหรือการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อสิทธิการกำหนดชะตาชีวิตตนเองภายนอกประเทศ โดยให้ความช่วยเหลือทั้งด้านการเงินและอาวุธยุทธโศปกรณ์ก็ยังคงเป็นประเด็นที่ถกเถียงกันอยู่ เช่น กรณีที่สหรัฐฯ ประกาศให้อิหร่าน ลิเบีย (ก่อนที่จะรื้อฟื้นความสัมพันธ์ระหว่างกันในปี ค.ศ. 2004) ซีเรีย ชูแดน คิวบา และเกาหลีเหนือ เป็น “รัฐที่ให้การสนับสนุนการก่อการร้าย” อีกทั้งยังกำหนดมาตรการลงโทษทางเศรษฐกิจต่อประเทศเหล่านี้ โดยที่ประเทศพันธมิตรของสหรัฐฯ ในยุโรปก็เห็นดีเห็นงามด้วย แต่สำหรับบรรดาประเทศที่ได้รับผลกระทบต่างออกมากล่าวตอบได้ว่าสหรัฐฯ ก็เคยมีพฤติกรรมเช่นนี้ในอดีตมาก่อน ไม่ว่าจะเป็นกรณีของลาตินอเมริกา อเมริกากลาง (นิการากัว ชิลี อาร์เจนตินา อุรุกวัย บราซิล และอื่นๆ) อัฟกานิสถาน หรือในภูมิภาคตะวันออกกลาง

ในยุคสงครามเย็น สหรัฐฯ ได้ให้การอุปถัมภ์และสถาปนารัฐบาลทรราชขึ้นมาในประเทศกำลังพัฒนามากมายโดยผ่านทางหน่วยงานของสหรัฐฯ (เช่น CIA) อาทิเช่น ผู้นำอย่าง โซโมซา (Somoza) บาติस्ता (Batista) ปิโนเช่ (Pinochet) หรือแม้แต่รัฐบาลเหยียดผิวในแอฟริกาใต้ ทั้งหมดเป็นผู้นำและรัฐบาลทรราชที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสหรัฐฯ ทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รัฐบาลสหรัฐฯ และหน่วยงานลับเป็นผู้ที่ช่วยสถาปนากลุ่ม Contras เข้ามาครองอำนาจในละตินอเมริกา และนำเอากลุ่ม มูญาฮิดีน และอุสมะห์ บิน ลาดิน เข้ามาในอัฟกานิสถาน ในปี ค.ศ. 1985 ประธานาธิบดี เรแกน (Reagan) ของสหรัฐฯ กล่าวแนะนำกลุ่มมูญาฮิดีนอย่างภาคภูมิใจต่อหน้าสื่อมวลชนในทำเนียบขาวว่า “นักรบมูญาฮิดีนเหล่านี้ ‘มีเกียรติภูมิเทียบเท่ากับบิดาผู้ก่อตั้งอเมริกา’”¹⁵ แต่ต่อมาในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1998 หลังเกิดเหตุระเบิดสถานทูตสหรัฐฯ ในกรุงไนโรบี (Nairobi) ประเทศเคนยา และคารูสสลาม แทนซาเนีย พลันที่ยังไม่ได้สืบสวนหาความจริง บรรดาบิดาผู้ก่อตั้งอเมริกาเหล่านี้รวมถึง อุสมะห์ บิน ลาดิน ก็กลายเป็นผู้ก่อการร้ายด้วย รัฐบาลสมัย บิล คลินตัน จึงได้ดลมนักรบมูญาฮิดีนเหล่านี้ด้วยขีปนาวุธ

กรณีภาพลักษณ์ขององค์กรปลดปล่อยปาเลสไตน์ (PLO) ก็เช่นเดียวกัน ที่ชาติมหาอำนาจมองการเคลื่อนไหวในอดีตนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1969 ถึง ค.ศ. 1990 ของ PLO เป็นการก่อการร้าย นักข่าวผู้มีชื่อเสียงของสหรัฐฯ อย่าง วิลเลียม ซาไฟร์ (William Safire) จากหนังสือพิมพ์นิว YORK ไทมส์ มักอ้างถึง ชัซเซอร์ อารอฟต์ ว่าเป็นเสมือน “หัวหน้าใหญ่ของผู้ก่อการร้าย” แต่เมื่ออา

รอฟต์ได้ถ่ายรูปคู่กับอดีตนายกรัฐมนตรีอิสราเอล นาย บิล คลินตัน และอดีตนายกรัฐมนตรีอิสราเอล นาย นาเทนยาฮู (Natenyahu) ในทำเนียบขาว เมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. 1998 ภาพลักษณ์ของอารอฟต์ก็เปลี่ยนไปทันที ในขณะที่เดียวกัน วิลเลียม ซาไฟร์ ก็เปลี่ยนทัศนคติเดิม ๆ ที่เคยมีต่ออารอฟต์ ยิ่งกว่านั้น เจ้าหน้าที่ระดับสูงและนักวิชาการของตะวันตกเองก็กลายเป็นผู้สนับสนุนผลักดันให้อารอฟต์ได้รับรางวัลโนเบล สาขาสันติภาพ

อีกกรณีตัวอย่างหนึ่งที่แสดงถึงการเปลี่ยนจุดยืนของมหาอำนาจสำคัญ ๆ ของโลก คือกรณีของอดีตผู้นำชาวยิวในอิสราเอล อย่างอดีตนายกรัฐมนตรี เมนาхим เบกิน (Menachem Begin) และยิตซัค ชามิร (Yitzhak Shamir) ซึ่งผู้นำทั้งสองต่างก็เคยถูกตราหน้าให้เป็นผู้ก่อการร้ายทั้งสิ้น เมื่อพวกเขาอยู่เบื้องหลังการสังหารล้างใหญ่ชาวอังกฤษในปาเลสไตน์ รัฐบาลอังกฤษตั้งค่าหัวของ เบกิน และชามิร ในช่วงเวลานั้นสูงถึงคนละ 1 แสนปอนด์สเตอร์ลิง แต่เมื่อเกิดการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวในยุโรป ทำให้มหาอำนาจฝ่ายพันธมิตรในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองต่างแสดงความเห็นอกเห็นใจชาวยิว จนในที่สุดผู้ก่อการร้ายอย่างเบกินและชามิรก็กลายbecomeเป็นนักรบเพื่อเสรีภาพ

อิบบาล อะห์มัด (Iqbal Ahmed) นักวิชาการชาวอเมริกันเชื้อสายปากีสถาน ได้กล่าวไว้ใน การนำเสนองานที่มหาวิทยาลัยโคโลราโด ประเทศสหรัฐฯ ในวันที่ 12 ตุลาคม ค.ศ. 1998 ว่า ประเด็นเรื่องการก่อการร้ายนั้นค่อนข้างมีความสลับซับซ้อน ภาพลักษณ์ของผู้ก่อการร้ายเปลี่ยนได้ ผู้ก่อการร้ายของวันวานก็อาจกลายเป็นวีรบุรุษของวันนี้ และวีรบุรุษของวันวานก็อาจเปลี่ยนเป็นผู้ก่อการร้ายของวันนี้ อะห์มัด เสนอแนะเอาไว้ว่า ภาพลักษณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วง ประชาคมระหว่างประเทศควรต้องพิจารณาตัดสินอย่างเร่งด่วนว่า อะไรคือการก่อการร้าย และอะไรไม่ใช่ ที่สำคัญยิ่งกว่าก็จะต้องพิจารณาถึงรากเหง้าหรือสาเหตุของการก่อการร้าย รวมถึงวิธีการที่จะหยุดยั้งมัน

ที่ผ่านมานักวิเคราะห์ส่วนใหญ่มักจะยึดติดอยู่ที่กรอบมากกว่าจะพิจารณาถึงการก่อการร้ายจากปรากฏการณ์ทางสังคม ด้วยเหตุนี้ ทำให้ค่านิยมส่วนใหญ่จึงเป็นค่านิยมฝ่ายเดียว ปัญหาสำคัญอยู่ที่ว่าใครเป็นผู้กระทำและใครเป็นผู้นิยาม ในเมื่อโลกปัจจุบันนี้ควบคุมโดยชาติที่มีอำนาจเพียงบางชาติ การกระทำของชาติมหาอำนาจที่มีอำนาจครอบคลุมอาจถือว่าเป็นความชอบธรรม ส่วนการกระทำที่นิยามโดยฝ่ายอื่นอาจเป็นสิ่งที่ไม่ชอบธรรมก็ได้ อย่างเช่น เหตุการณ์หนึ่งที่ เซนต์ออกัสติน (St. Augustine) ได้บันทึกเอาไว้

เรื่องมีอยู่ว่า ครั้งหนึ่งโจรสลัดถูกจับกุมและถูกนำตัวมาพิจารณาลงโทษต่อหน้าพระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช (Alexander The Great) พระเจ้าอเล็กซานเดอร์จึงถามโจรสลัดว่า “เจ้ากล้าได้อย่างไรถึงได้ปล้นสะดมรบกวนชาวบ้าน?” โจรสลัดจึงย้อนถามขึ้นทันทีว่า “แล้วเจ้ากล้าได้อย่างไรถึงได้รุกรานปล้นสะดมผู้คนทั้งโลก? ข้าถูกเรียกว่า โจร ก็เพราะข้าใช้เรือลำเล็ก ๆ ออกปล้นสะดมผู้คน เจ้าออกจากรานปล้นสะดมผู้คนโดยใช้กองทัพเรือขนาดใหญ่ แต่เจ้ากลับถูกเรียกว่า จักรพรรดิ”¹⁶

นอกเหนือจากเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น การก่อการร้ายก็ยังไม่สามารถให้นิยามได้ อันเนื่องมาจากมาตรฐานการให้ความหมายที่แตกต่างกัน กล่าวคือ มีทั้งผู้ก่อการร้ายที่ดีและผู้ก่อการร้ายชนิดเลว ผู้ก่อการร้ายที่ดึ้นนั้นได้รับการยกย่อง แต่ผู้ก่อการร้ายอย่างหลังมักถูกประณามตลอด การเลือกประณามการก่อการร้ายอย่างมีอคติของฝ่ายมหาอำนาจ โดยการใช้สื่อเป็นเครื่องมือ ทำให้เกิดปฏิกิริยาตอบโต้อย่างรุนแรงจากโลกกำลังพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จากบรรดาประเทศและกลุ่มเผ่าพันธุ์ทางศาสนาต่าง ๆ ซึ่งตกเป็นเหยื่อของการเลือกปฏิบัติดังกล่าว ผลที่ตามมาคือ ทำให้เกิดรอยแยกทางความคิดกว้างมากขึ้น แทนที่จะทำให้แคบลง แม้ว่าการก่อการร้ายจะเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญมากที่สุดในโลกหลังเหตุการณ์ 9/11 ก็ตาม

ต่อสภาพการณ์เช่นนี้ ทุกประเทศที่มีความเกี่ยวข้องหรือกลุ่มองค์กรและผู้สนับสนุนของแต่ละฝ่ายไม่ว่าจะเป็น นักวิชาการ นักการเมือง ก็ย่อมจะตีความการก่อการร้ายไปในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศ หรือเป็นประโยชน์ต่อองค์กรของพวกเขาเอง ตราบใดที่ประชาคมโลกยังไม่มีความเห็นร่วมกันต่อการให้คำจำกัดความในปรากฏการณ์การก่อการร้ายที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

สาเหตุและรากเหง้าของการก่อการร้ายในโลกอิสลาม

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า นิยามของการก่อการร้ายไม่อาจได้ข้อสรุปที่ชัดเจน เนื่องจากทัศนคติหรือมุมมองของแต่ละประเทศเกี่ยวกับเรื่องการก่อการร้ายที่แตกต่างกัน ในขณะเดียวกัน ความพยายามในการที่จะควบคุมไม่ให้เกิดการก่อการร้ายแพร่กระจายออกไปยังเป็นเรื่องยาก เมื่อประชาคมโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศมหาอำนาจ มุ่งที่จะละเลยต่อสาเหตุที่อยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์การก่อการร้าย แล้วหันไปใช้กำลังปราบปรามเพียงอย่างเดียว โดยมีเป้าหมายที่จะถอนรากถอนโคนกลุ่มก่อการร้ายให้หมดสิ้นไป ความจริง การก่อการร้ายเป็นเรื่องที่จะต้องมีการศึกษาและวิเคราะห์กันอย่างลุ่มลึก แนวทางการใช้กำลังตอบโต้เพียงอย่างเดียวอุปมาเหมือนกับการตัดกิ่งก้านหรือลำต้นของต้นไม้โดยไม่ได้อ่อนรากของการก่อการร้ายให้หมดไปทีเดียว ซึ่งเมื่อเวลาผ่านไป กิ่งก้านสาขาที่จะงอกเงยขึ้นตามเดิมในรูปแบบองค์กรก่อการร้ายใหม่ ๆ ดังนั้น การก่อการร้ายนี้จะหมดไปก็ต่อเมื่อโรคร้ายได้รับการตรวจวินิจฉัยที่ถูกต้องและได้รับการบำบัดหรือกำจัดรากเหง้าของปัญหาอย่างถูกวิธี

นับจากตอนต้นของศตวรรษที่ 20 อาจกล่าวได้ว่า ในโลกอิสลามแทบทั้งหมดไม่ปรากฏว่ามีกลุ่มใดที่ใช้วิธีก่อการร้าย ในทางตรงข้าม ปรากฏว่าประชาชาติมุสลิมในดินแดนต่าง ๆ กลับตกเป็นเหยื่อของการก่อการร้ายเสียเอง ไม่ว่าจะเป็นไปในลักษณะที่ประเทศมุสลิมจำนวนมากต้องตกเป็นเมืองขึ้นของพวกจักรวรรดินิยมตะวันตกที่กดขี่ผู้อยู่ใต้การปกครองในรูปแบบต่าง ๆ หรือการก่อการร้ายต่อชาวมุสลิมในปาเลสไตน์ แคมเบียร์ บอสเนีย-เฮอร์เซโกวีนา เซเชเนีย ฯลฯ ตลอดจนการก่อการร้ายต่อชนกลุ่มน้อยชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก สภาพการณ์เช่นนี้จึงเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปฏิกิริยาตอบโต้จากโลกอิสลาม ทั้งการตอบโต้แบบสันติวิธีและการใช้ความรุนแรง

ชาวมุสลิมที่ออกมาคัดค้านโลกตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ที่มีต่อโลกอิสลาม มักจะถูกเรียกว่า “พวกบ้าคลั่งทางศาสนา” (Religious fanaticism) ทั้งๆ ที่หลายฝ่ายสรุปออกมาแล้วว่า ปัจจัยที่ทำให้องค์กรติดอาวุธหรือกลุ่มหัวรุนแรงในโลกอิสลามได้รับความเห็นใจและมีพลังแข็งแกร่งขึ้นในปัจจุบัน ก็เพราะโลกตะวันตกให้การสนับสนุนอิสราเอลทำสงครามฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวปาเลสไตน์มานานหลายสิบปี การใช้ระเบิดถล่มและการลงโทษอิรักด้วยการแขวนคอ ต่อมาก็ทำสงครามรุกรานและยึดครองอิรัก ตลอดจนให้การอุปถัมภ์ค้ำจุนรัฐบาลเผด็จการ ซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับของประชาชนภายในประเทศในโลกอิสลามเอง

กลุ่มอัลกออิดะฮ์อาจถูกมองว่า เป็นกลุ่มที่ก่ออาชญากรรมที่อุกอาจมากที่สุดในปัจจุบัน แต่ผู้นำของกลุ่มอย่าง อูสมะฮ์ บิน ลาดิน ก็เป็นเพียงมุสลิมคนหนึ่งในอีกหลาย ๆ คนที่ไม่พอใจนโยบายของชาติมหาอำนาจที่มีต่อโลกอิสลาม จนไม่สามารถอดทนต่อไปได้ จึงพยายามตอบโต้โดยใช้ความรุนแรงในนามของศาสนา แม้ว่า บิน ลาดิน จะสามารถปลุกเร้าและดึงดูดความสนใจจากประชาชนในโลกมุสลิมได้ไม่น้อย แต่มวลชนมุสลิมส่วนใหญ่ก็ไม่เห็นด้วยกับความคิดสุดโต่งของบิน ลาดิน

แม้กระนั้นก็ตาม มวลชนมุสลิมส่วนใหญ่ที่เดินสายกลางทั่วโลกก็ไม่พอใจกับสถานการณ์ของประชาคมมุสลิมโดยรวมที่ต้องตกเป็นฝ่ายรับ ชาวมุสลิมถูกปฏิเสธในเรื่องสิทธิการกำหนดชะตาชีวิตตนเอง ถูกฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ถูกเลือกปฏิบัติ (โดยเฉพาะเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับกลุ่มชนที่นับถือศาสนาอื่น) ไม่สามารถเข้าถึงวิชาความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ถูกเอารัดเอาเปรียบโดยต้องขายทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในราคาถูก ถูกแย่งชิงสิทธิทางประชาธิปไตยโดยมหาอำนาจที่มองข้ามคำนึงถึงของชาวมุสลิม แต่มหาอำนาจกลับไปให้การสนับสนุนผู้นำเผด็จการในประเทศของพวกเขาเอง

ชาวมุสลิมผู้รักสันติทั่วโลกรู้สึกไม่พอใจต่อพฤติกรรมแบบ “สองมาตรฐาน” ของตะวันตก เช่น ในช่วง 50 ปีแรกของศตวรรษที่ 20 กลุ่มติดอาวุธของชาวยิวอย่าง กลุ่มเออร์กุน (Irgun) กลุ่ม สเตียร์น แก๊งค์ (Stern Gang) และกลุ่ม ฮากานา (Hagana) ถือเป็นกลุ่มแรก ๆ ที่นำเอาวิธีการที่สมัยนี้เรียกว่า “การก่อการร้าย” มาใช้ มีการวางระเบิดตามสถานที่สาธารณะ และเข่นฆ่าพลเรือนชาวปาเลสไตน์ไม่เว้นแม้แต่เด็ก สตรี และคนชรา แทนที่กลุ่มเหล่านี้จะถูกประณามว่าเป็น “กลุ่มก่อการร้าย” กลับถูกยกย่องให้เป็น “กลุ่มนักรบเพื่อเสรีภาพ” เพราะสามารถสถาปนารัฐอิสราเอลทับซ้อนดินแดนปาเลสไตน์ได้สำเร็จ แต่พอเมื่อชาวปาเลสไตน์ต่อสู้ดิ้นรนเพื่อปลดปล่อยดินแดนที่ถูกยึดครองอย่างไม่ชอบธรรม พวกเขากลับถูกตราหน้าว่าเป็นผู้ก่อการร้ายทันที

เมื่อใดก็ตามที่สภาพความมั่นคงแห่งสหประชาชาติยื่นเสนอมติเกี่ยวกับอิรัก อัฟกานิสถาน และประเทศมุสลิมอื่น ๆ ซึ่งจะสร้างความยากลำบากให้แก่ชาวมุสลิม มติเหล่านั้นมักจะผ่านการพิจารณาและมีผลบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่มติที่ออกมาเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในดินแดนมุสลิม เช่น ในปาเลสไตน์ แคชเมียร์ ฯลฯ มติเหล่านั้นก็มักจะถูกโยนทิ้งไว้ในถังขยะแห่ง

ประวัติศาสตร์ที่ไม่เคยถูกหยิบขึ้นมาใช้ให้เกิดผล ความขุ่นเคืองเหล่านี้เกิดขึ้นมานานแล้วและยังไม่มีมาตรการใด ๆ ที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์เช่นนี้ ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นช่องโหว่ที่ทำให้กลุ่มติดอาวุธนำมาเป็นข้ออ้างเพื่อสร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงตอบโต้ความอยุติธรรม

ในทฤษฎีของ มหาธีร์ มุฮัมมัด อดีตนายกรัฐมนตรีมาเลเซีย มุสลิมเป็นฝ่ายที่ถูกกระทำมาตลอด ชาวมุสลิมในบอสเนีย-เฮอร์เซโกวีนา โคโซโว เซเชเนีย ปาเลสไตน์ อิรัก อิหร่าน และลิเบีย ถูกสังหารหมู่ ถูกถล่มด้วยระเบิดจากกลุ่มที่ต่อต้านมุสลิม หรือแม้แต่จากรัฐบาลประชาธิปไตยเอง ผลที่ตามมาก็คือ ชาวมุสลิมจำนวนนับแสนถูกทรมาน ถูกข่มขืน และถูกสังหาร ชาวมุสลิมเหล่านั้นทำอะไรไม่ได้เลย เพราะไม่มีประเทศมุสลิมสักประเทศเดียวที่มีความเข้มแข็งพอที่จะปกป้อง หรือแม้แต่ประท้วงการกระทำที่เลวร้ายต่อชาวมุสลิมและประเทศของพวกเขาอย่างต่อเนื่อง

มหาธีร์กล่าวต่อไปว่า การกดขี่และการก่อการร้ายที่มีต่อชาวมุสลิมและประเทศของพวกเขาเกิดขึ้นมานานนับศตวรรษ และยังคงดำเนินอยู่ต่อไป โดยที่พวกเขาต้องตกเป็นเหยื่อของการก่อการร้ายทั่วโลกด้วยความขมขื่น เบื่อหน่าย และไม่มีทางออก รวมทั้งไม่ได้รับการปกป้องจากผู้ใด แม้กระนั้น ชาวมุสลิมส่วนใหญ่ก็คงเพียงมีความรู้สึกโกรธเคือง พวกเขาคงพุดคุย รับรู้ และทำความเข้าใจในหมู่พวกเขาเอง พวกเขาคงไม่ทำการตอบโต้ด้วยการใช้กำลังใด ๆ แต่ในจำนวนมุสลิมทั่วโลกที่มีอยู่มากกว่า 1,000 ล้านคน ย่อมมีกลุ่มคนที่ความโกรธเคืองของพวกเขาไม่สามารถระงับได้ กลุ่มคนเหล่านี้เอง ที่จะอาศัยความรุนแรงในลักษณะการก่อการร้าย¹⁷ การเคลื่อนไหวในหมู่ชาวมุสลิมเหล่านี้ อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทกว้าง ๆ

ประเภทแรก เกิดขึ้นในหมู่ประชาชนชาวมุสลิมที่ถูกกดขี่โดยชนชาติอื่น ศาสนาอื่น หรือแม้แต่ถูกกดขี่จากชนชั้นผู้ปกครองของตนเองในประเทศมุสลิม บางกลุ่ม (ไม่ใช่ทั้งหมด) ของประชาชนเหล่านี้ลุกขึ้นต่อสู้เพื่อปลดปล่อยตนเองจากการปกครองที่เห็นว่ากดขี่จากคนต่างชาติ ต่างศาสนา หรือ ในกรณีที่เป็นประเทศมุสลิม ก็มุ่งที่จะล้มล้างชนชั้นผู้ปกครองที่เป็นเผด็จการของตนเอง หากผู้กดขี่เป็นคนต่างศาสนา ก็มักจะอาศัยอัตลักษณ์ทางศาสนาของกลุ่มตนเป็นประโยชน์ในการเคลื่อนไหว เช่น ดึงดูดความร่วมมือจากประชาชนร่วมเผ่าพันธุ์และศาสนาซึ่งถูกกดขี่อยู่ด้วยกัน ในกรณีนี้ อิสลามเป็นเพียงเครื่องมืออย่างหนึ่งในการเรียกร้องความร่วมมือจากชนชาติเดียวกันเท่านั้น จึงไม่ต่างอะไรจากการเคลื่อนไหวแบบเดียวกันของกลุ่มต่าง ๆ ที่ไม่ใช่กลุ่มในโลกอิสลาม เช่น การเคลื่อนไหวของชาวมุขในศรีลังกา การเคลื่อนไหวของกลุ่มเหมาฮิสต์ในเนปาล ฯลฯ

ประเภทที่สอง เกิดขึ้นในหมู่ประชาชนชาวมุสลิมจำนวนน้อยที่มีการเคลื่อนไหวปฏิบัติกันอย่างเป็นสากลในนามของศาสนาอิสลาม โดยไม่มีรัฐใดรัฐหนึ่งให้การสนับสนุน แต่เป็นปฏิบัติการของกลุ่มคนจากหลายรัฐ โดยอาศัยความเป็นมุสลิมด้วยกันเป็นอุดมการณ์เพื่อจะเคลื่อนไหวภายใต้การจัดองค์กรร่วมกัน แม้เป้าหมายในการเคลื่อนไหวจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมืองในท้องถิ่นอยู่บ้าง แต่เป้าหมายหลักในการเคลื่อนไหว คือ การเมืองระดับโลก พวกเขา mong ว่ามหาอำนาจโดยเฉพาะสหรัฐฯ คือต้นตอสำคัญที่ทำให้โลกมุสลิมถูกเอารัดเอาเปรียบและถูกกดขี่ทั้ง

ทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และศาสนา ฉะนั้น เป้าหมายทางการเมืองคือ ทำสงครามกับมหาอำนาจโดยใช้ความรุนแรงแบบไม่มีการแยกแยะระหว่างเป้าหมายทางการเมืองหรือเป้าหมายทางพลเรือน กลุ่มเหล่านี้เริ่มปรากฏตัวในทศวรรษที่ 1980 นี้เอง

ในขณะที่ประชาชาติมุสลิมส่วนใหญ่ในโลกอิสลามปฏิเสธวิธีการใช้ความรุนแรงที่กลุ่มติดอาวุธของชาวมุสลิมบางกลุ่มนำมาใช้ แต่สื่อตะวันตกกลับพยายามสร้างภาพ (จะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม) ให้อิสลามเป็นเสมือนคำสอนที่แฝงไว้ด้วยแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ก่อการร้าย โดยที่สื่อเองก็ไม่สนใจข้อดีที่จะศึกษาหรือนำเสนอลักษณะที่แท้จริงของหลักการอิสลามให้ประชาคมโลกได้รับรู้และเข้าใจ ประกอบกับการที่กลุ่มติดอาวุธมุสลิมมักใช้คำว่า “ญิฮาด” “ญูฮูดีดิน” หรือคำพูดใด ๆ ก็ตามที่เป็นสัญลักษณ์ทางศาสนาเพื่อรองรับความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงของตน ก็ยังทำให้เกิดความเข้าใจผิดมากยิ่งขึ้น ทั้ง ๆ ที่สาเหตุของการใช้ความรุนแรงเกิดจากเหตุผลทางการเมืองไม่ใช่เรื่องศาสนา

ด้วยเหตุนี้ อิสลามในฐานะที่เป็นศาสนาแห่งสันติภาพ เป็นศาสนาแห่งความอดทนอดกลั้น เป็นศาสนาแห่งความยุติธรรม และเป็นศาสนาของมนุษยชาติที่มีผู้นับถือมากกว่า 1200 ล้านคนทั่วโลก จึงถูกนำไปปนเปื้อนกับการก่อการร้ายในที่สุด

อิสลามกับการก่อการร้าย

นักวิชาการและนักการเมืองตะวันตกมักกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า หากจะศึกษาเรื่องการใช้ความรุนแรงและการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นโดยชาวมุสลิม คงต้องย้อนกลับไปตรวจตราถึงรากเหง้าต้นตอของอิสลาม เพราะในคัมภีร์อัล-กุรอาน (Al-Quran) นั้น เต็มไปด้วยการเรียกร้องให้ทำ “ญิฮาด” (Jihad) ซึ่งมักจะแปลกันว่า “สงครามศักดิ์สิทธิ์” (Holy War) , ชาวมุสลิมแบ่งโลกออกเป็น 2 ประเภท คือ แดนแห่งสันติ (Dar al-Islam) และแดนข้าศึก (Dar al-Harb) และความใฝ่ฝันของอิสลามคือการได้ครอบครองโลก ทั้งหมดนี้ถูกอ้างว่าเป็นรากเหง้าของอิสลาม เพราะฉะนั้นการที่จะบัญญัติศัพท์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโลกอิสลาม จึงมักทำให้สอดคล้องกับ “มายาคติ” เหล่านี้

หากปาเกิสถานประสบความสำเร็จในการผลิตระเบิดนิวเคลียร์ ก็จะถูกตั้งชื่อให้เป็น “ระเบิดอิสลาม” (Islamic Bomb) แต่ระเบิดนิวเคลียร์ที่ถล่มเมืองฮิโรชิมา ประเทศญี่ปุ่น กลับไม่ได้เรียกว่า “ระเบิดคริสเตียน” ระเบิดนิวเคลียร์ที่ทำโดยอินเดียไม่ใช่ “ระเบิดฮินดู” หรือแม้แต่วีระเบิดนิวเคลียร์ที่มีอยู่ในอิสราเอลก็ไม่เคยถูกเรียกว่า “ระเบิดยูดาเย”

ในทำนองเดียวกัน กลุ่ม กองทัพสาธารณรัฐไอร์แลนด์ (Irish Republican Army: IRA) ซึ่งก่อตั้งขึ้นโดยมีรากเหง้าทางศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิกเป็นพื้นฐานสำคัญ โดยที่กลุ่มโปรเตสแตนต์ทั้งที่เป็นชาวอังกฤษและชาวสก็อตที่รวมตัวกันต่อสู้กับคาทอลิก ก็มีรากเหง้าทางศาสนาอย่างลึกซึ้งเช่นกัน แต่ไม่มีใครเชื่อมโยงการปฏิบัติการเคลื่อนไหวเชิงก่อการร้ายของกลุ่มเหล่านี้เข้ากับ

คริสต์ศาสนาแต่อย่างใด ในขณะที่การเคลื่อนไหวของมุสลิมกลับถูกอ้างเหตุผลให้เป็นเรื่องศาสนา หรือเป็นเรื่องของอิสลามทันที

น้อยคนนักที่จะพิจารณาการก่อการร้ายว่าเป็นปรากฏการณ์ของ “ชาวยิว” ที่มีมาแต่ดั้งเดิม ทั้ง ๆ ที่เมื่อ 60 ปีก่อน กลุ่มเออร์กุน กลุ่มสเตอร์นแก๊งค์ และกลุ่มฮากาน่า เป็นกลุ่มแรก ๆ ที่ใช้ระเบิดทำลายสถานที่สาธารณะในพื้นที่อยู่อาศัยของชาวอาหรับปาเลสไตน์เพื่อที่จะทำให้เกิดความหวาดกลัว¹⁸ กลุ่ม Stern Gang เป็นกลุ่มที่โจมตีธนาคารของชาวยิวด้วยตัวเอง ซึ่งทำให้มีผู้เสียชีวิตไปเป็นจำนวนมาก ในขณะที่เดียวกันกลุ่ม Irgun ก็ปฏิบัติการสังหารหมู่พลเรือนเสียชีวิตถึง 250 คน รวมทั้งสตรี คนชรา และเด็ก ในหมู่บ้าน ดีร์ ยาซิน¹⁹ (Deir Yasin) แต่พอเมื่อชาวปาเลสไตน์ตอบโต้และลุกฮือขึ้นต่อสู้เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม การเคลื่อนไหวของพวกเขากลับถูกตีตราให้เป็น “การก่อการร้ายอิสลาม” (Islamic Terrorism)

ที่น่าสนใจมากกว่านั้น คือ การคืนบรรทัดฐานของชาวยิวซึ่งเป็นผลให้เกิดรัฐอิสราเอลขึ้นมา มักถูกนำเสนออย่างเป็นสากลว่า มีแรงขับเคลื่อนมาจากความคิดชาตินิยม ทั้ง ๆ ที่ชาวยิวอ้างสิทธิเหนือดินแดนปาเลสไตน์ตามหลักฐานจากคัมภีร์ไบเบิลว่าพระเจ้าได้สัญญาแผ่นดินไว้ให้พวกตนปกครอง แต่การคืนบรรทัดฐานของชาวปาเลสไตน์เพื่อเรียกร้องสิทธิเหนือดินแดนของตนเองกลับถูกอ้างถึงในความหมายที่เป็นเรื่อง “สงครามศาสนา” ทั้ง ๆ ที่ชาวปาเลสไตน์อ้างสิทธิ์ทางการเมืองเรื่องการเป็นเจ้าของดินแดน ซึ่งไม่ได้กล่าวอ้างเรื่องสิทธิทางศาสนาแต่อย่างใด

อีกรูปแบบหนึ่งที่ทำให้ภาพลักษณ์อิสลามถูกมองในเชิงลบ คือการสร้างภาพลักษณ์ผ่านงานวิชาการ ดังจะเห็นได้ว่าภายหลังจากที่มีการเผยแพร่หนังสือเรื่อง “**The Satanic Verses**” ของ ซัลมาน รูสดี ที่เมืองเบรดฟอร์ด (Bradford) ก็ปรากฏมีหนังสือที่เขียนในแนวต่อต้านอิสลามหลังไหลกันออกมามากมาย โดยใช้ชื่อต่าง ๆ นานา ที่พยายามสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของอิสลามในฐานะที่เป็นศาสนาที่นิยมความรุนแรง เช่น “**The Dagger of Islam**” “**The Militant Islam**” “**The Rage of Islam**” และอื่น ๆ อีกทั้งภาพลักษณ์ของอิสลามยังถูกถ่ายทอดออกมาทางบทความทั้งจากหนังสือพิมพ์และวารสารต่าง ๆ เช่น “**นักรบของพระเจ้า**” (The Warriors of God) “**นักรบศักดิ์สิทธิ์ในหนทางของพระเจ้า**” (The Holy Warriors in the Path of God) หรือ “**อิสลามกลับสู่ยุคมืด**” (Islam Backs the Dark Ages) เหล่านี้ล้วนเป็นผลงานของนักเขียนที่โดดเด่น สำนักพิมพ์ที่มีชื่อเสียง และหนังสือพิมพ์ที่ได้รับความนิยมระดับโลกทั้งสิ้น

ภายหลังจากการปฏิวัติอิหร่านเมื่อปี 1979 หนังสือพิมพ์ **Daily Telegraph** ได้สะท้อนภาพลักษณ์ของอิสลามผ่านคอลัมน์ที่ใช้ชื่อหัวเรื่องว่า “*Islam on the March Again after Seven Centuries*” เช่นเดียวกับรายการโทรทัศน์ของเยอรมันที่นำเสนอสารคดีเป็นตอน ๆ โดยใช้ชื่อว่า “การก่อการร้ายในนามของอัลลอฮ์” (Terror in the name of Allah) ด้วยเหตุนี้ ภาพลักษณ์ของอิสลาม ในฐานะที่เป็นรูปแบบหนึ่งของการก่อการร้าย จึงถูกฝังอยู่ในสมองของผู้คนที่ได้ฟังได้ดูรายการโทรทัศน์เหล่านี้ หรือผู้ที่ได้อ่านได้ศึกษาหนังสือและบทความประเภทเหล่านี้

ความจริง ภาพลักษณ์ของอิสลามดังกล่าวไม่ใช่เป็นเรื่องใหม่ มายาคติที่ว่าอิสลามเป็น “ศาสนาแห่งความรุนแรง” เป็น “ศาสนาที่เผยแพร่ด้วยคมดาบ” นั้น เกิดขึ้นตั้งแต่ยุคแรก ๆ ของอิสลามแล้ว ดังนั้น การพิจารณาถึงประวัติศาสตร์อิสลามโดยนำมาเปรียบเทียบกับประวัติศาสตร์ทั่วไปของโลก คงเป็นประโยชน์ไม่น้อยในการเริ่มต้นทำความรู้จักกับอิสลาม โดยเฉพาะในบริบทของความรุนแรงและการก่อการร้าย

ตัวอย่างทางประวัติศาสตร์หนึ่งที่เห็นได้ชัด คือ ประวัติศาสตร์ของกรุงเยรูซาเล็ม และเรื่องราวของ สอลาสุดดิน อัล-อัยยูบิ ซึ่งเป็นแม่ทัพคนหนึ่งของมุสลิมในสงครามครูเสด ในการรบครั้งหนึ่ง สอลาสุดดินได้จับตัวเชลยศึกไว้เป็นจำนวนมาก แต่เมื่อรู้ตัวว่ามีอาหารในค่ายไม่พอจะเลี้ยงเชลยศึกเหล่านั้นได้อย่างทั่วถึง สอลาสุดดินจึงตัดสินใจส่งปล่อยตัวเชลยทั้งหมด ต่อมาเชลยเหล่านั้นก็สามารถตั้งตัวได้และวกกลับมาสู้รบกับสอลาสุดดินอีกครั้งหนึ่ง สอลาสุดดินไม่หวั่นเกรงที่จะกระทำเช่นนั้น เพราะเขาเห็นว่าการตายในระหว่างสู้รบดีกว่าการตายเพราะขาดอาหารในระหว่างที่ถูกคุมตัวเป็นเชลยอยู่

การปฏิบัติต่อเชลยศึกครูเสดของสอลาสุดดินแตกต่างกับการปฏิบัติต่อเชลยศึกของพระเจ้าริชาร์ดที่ 1 แห่งอังกฤษ(Richard I Coeur de Lion) เพราะเมื่อครั้งหนึ่งในระหว่างสงครามครูเสด มีกลุ่มทหารมุสลิมกลุ่มหนึ่งได้มอบตัวยอมแพ้ต่อริชาร์ดโดยมีเงื่อนไขว่า พวกเขาจะไม่ถูกประหาร ริชาร์ดจึงตกลงตามเงื่อนไขนี้ แต่แล้วเชลยศึกทั้งหมดก็ถูกจับประหารชีวิต กุสตาฟลีบ็อด นักประวัติศาสตร์ผู้หนึ่งได้เล่าถึงเหตุการณ์นี้ไว้ว่า

“สิ่งแรกที่ริชาร์ดกระทำก็คือ การจับตัวเชลยศึกมุสลิมที่ตั้งอยู่ไม่ไกลจากนั้น เชลยศึกเหล่านั้นได้ยอมมอบตัวก็ต่อเมื่อได้รับสัญญาจากริชาร์ดเป็นมั่นเป็นเหมาะแล้วว่า จะไว้ชีวิตพวกเขา...แต่ทันทีที่ทหารเหล่านั้นได้มอบตัววางอาวุธ ริชาร์ดก็ถือสิทธิ์โดยพลการในการประหารชีวิตบุคคลเหล่านั้น และชิงเอาทรัพย์สินที่ติดตัวพวกเขาไปเป็นของตนเอง อาชญากรรมเช่นนี้ทำให้พอจะเดาความรู้สึกขมขื่นใจอันเกิดขึ้นกับสอลาสุดดินได้ไม่ยากนัก โดยเฉพาะเขาได้เคยปราณัติต่อเชลยศึกชาวคริสต์แห่งเยรูซาเล็มและเจ้าขุนนายทัพเหล่านั้นไม่ขาดทั้งริชาร์ดและพระเจ้าฟิลิปแห่งฝรั่งเศส (Phillip Augustus) โดยส่งอาหารเครื่องดื่มไปฝากเยี่ยมเมื่อทั้งสองล้มป่วยลง แน่นอน ได้มีช่องห่างอันขาดตอนอย่างเทียบกันไม่ได้ระหว่างแนวความคิดและเจตนารมณ์แห่งชาวอาระบกับแนวคิดของชาวอนารยะอย่างขัดแย้งเหลือเกิน!”²⁰

ในช่วงที่เกิดสงครามครูเสดอยู่นั้น เหล่าทหารฝ่ายมุสลิมได้ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้นำอย่างเคร่งครัด พวกเขาถูกสั่งให้รักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของถนนทุกสายในกรุงเยรูซาเล็ม เพื่อป้องกันความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นกับชาวคริสเตียนและชาวยิวที่อาศัยอยู่ร่วมกับชาวมุสลิม จนเรียกได้ว่าไม่เคยมีเรื่องราวที่ชาวมุสลิมจะทำร้าย หรือแม้แต่เหยียดหยามชาวคริสเตียนและชาวยิวเลย²¹ ซึ่งผิดกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้เมื่อประมาณเกือบ 100 ปี หรือในปี ค.ศ. 1099 ที่กองทัพบครูเสดภายใต้การนำของกอดเฟรย์ แห่งบูยของ (Godfrey of Buillon) ยกทัพเข้ากรุงเยรูซาเล็ม

เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 1099 พวกเขาบังคับให้ชาวมุสลิมกระโดดลงมาจากบ้านสูง ๆ หรือจากหอคอย ชาวมุสลิมถูกเผาเป็น ๆ ไม่ก็ถูกบังคับให้ออกมาจากที่หลบซ่อนแล้วถูกไล่ตีหรือถูกลากตามถนนจนตาย

วิลล์ (Will) และ แอเรียล ดูแรนท์ (Ariel Durant) ผู้แต่งหนังสือเรื่อง **The Story of Civilization** เล่าถึงความโหดเหี้ยมในเหตุการณ์ครั้งนั้นว่า “บรรดาผู้หญิงถูกแทงจนเสียชีวิต ทารกที่ยังไม่หย่านมถูกกระชากออกจากทรวงอกของมารดาแล้วถูกเหวี่ยงไปยังกำแพง ไม่ก็ถูกกระแทกกับเสาจนคอหัก ชาวมุสลิมที่เหลืออยู่ในเมืองจำนวน 70,000 คน ถูกสังหาร ขาวยิวที่รอดมาได้ถูกต้อนเข้าไปในโบสถ์(Synagogue)แล้วถูกเผาทั้งเป็น”²²

แม้แต่ก่อนหน้านี้นี้ในปี ค.ศ. 638 หลังจากตีกองทัพของ อุมัร อิบน์ลุค คือญุ๊อบ ซึ่งเป็นผู้นำหรือ คอลิฟะฮ์²³ คนที่ 2 ของอิสลาม สามารถพิชิตกรุงเยรูซาเล็มได้ ท่านได้เดินทางจากมะดินะฮ์ไปยังกรุงเยรูซาเล็มพร้อมกับผู้รับใช้ของท่านคนหนึ่งโดยผลัดกันขี่อูฐ ผู้คนในเยรูซาเล็มต่างคาดหวังจะได้เห็นขบวนแห่อันยิ่งใหญ่ของผู้พิชิตอาณาจักรโรมันไบเซนไทน์และเปอร์เซียที่ยิ่งใหญ่แห่งยุคกลาง แต่ทันใดที่อุมัรมาถึงพวกเขาถึงกับตกตะลึง เมื่อพบว่าอุมัร กลับงู้อฐมาอย่างนอบน้อมโดยมีคนรับใช้นั่งอยู่บนหลังอูฐ และเสื้อที่ท่านใส่อยู่ก็มีรอยปะถึง 14 แห่งเพราะความเก่า แต่พอมาถึงเยรูซาเล็มอุมัรก็ได้ลงนามในข้อตกลงสันติภาพกับชาวคริสเตียนและชาวยิว และยึดครองเยรูซาเล็มอย่างสันติ

ในทางตรงข้าม เมื่อกองทัพโรมันเข้าบุกยึดเยรูซาเล็มในปี ค.ศ. 70 ปรากฏว่า ถนนทุกสายในเมืองเยรูซาเล็มกลับเต็มไปด้วยซากศพ พวกเขาฆ่าชาวยิวทุกคน บางแหล่งข้อมูลระบุว่า ชาวยิวตายไปถึง 1,197,000 คน บ้างก็ระบุว่า 600,000 คน²⁴

เรื่องราวเหล่านี้เป็นเพียงตัวอย่างบางส่วนในประวัติศาสตร์ของโลกเท่านั้น ที่สะท้อนให้เห็นถึงความศรัทธาและการเชื่อฟังคำสอนทางศาสนาอย่างเคร่งครัดและถูกต้องของชาวมุสลิมในอดีต ทั้งนี้ ก็มิได้หมายความว่าประวัติศาสตร์ของโลกอิสลามจะปราศจากเรื่องราวความรุนแรง เพราะสุลต่านของราชวงศ์มุสลิมบางคนก็ก่อความรุนแรงเช่นกัน แต่นั่นก็เป็นเพียงภาพพจน์ของมุสลิม ซึ่งเป็นมนุษย์ปุถุชนคนธรรมดาที่ผิดพลาดได้เพราะละเลยต่อคำสอนทางศาสนา ดังนั้นความรุนแรงที่มุสลิมก่อขึ้น จึงมีอาจนำไปเหมารวมว่าเป็นภาพพจน์ของอิสลามได้

อิสลาม : ความหมายที่ตรงข้ามกับ “การก่อการร้าย”

“โอ้ ศรัทธาชนทั้งหลาย แท้จริงพระผู้เป็นเจ้าของพวกท่านนั้นมีองค์เดียว ต้นตระกูลของพวกท่านก็สืบมาจากเชื้อสายเดียวกัน นั่นคืออาดัม และอาดัมนั้นถูกสร้างมาจากดิน แท้จริงผู้ที่มิมีเกียรติที่สุดในหมู่พวกเจ้านั้นคือผู้ที่มีความยำเกรงต่ออัลลอฮ์มากที่สุด คนอาหรับก็หาใช่จะเป็นคนดีเลิศเหนือคนชาติอื่น ๆ นอกจากพวกเขาจะมีความยำเกรงมากกว่าเท่านั้น”²⁵

ข้อความข้างต้นเป็นคำแถลงการณ์ของศาสนทูตมุฮัมมัด เนื่องในโอกาสการแสวงบุญครั้งสุดท้าย (Hajjat-ul-widah) ของท่านต่อหน้าศาสนิกชนที่ร่วมชุมนุมกันประมาณ 120,000 คน การแถลงการณ์ของท่านมีนัยสำคัญที่เป็นหลักการถึง 2 ประการ นั่นคือ ความเป็นเอกะของพระเจ้า และความเป็นเอกภาพของมนุษยชาติ ทั้งสองหลักการนี้เป็นรากฐานสำคัญที่จะก่อให้เกิดสันติภาพและความก้าวหน้า มิตรภาพและความร่วมมือกันระหว่างประชาชนและประชาชาติที่มีความแตกต่างกัน อีกทั้งยังสร้างความสัมพันธ์อันดีที่พี่น้องระหว่างมนุษย์ด้วยกันทั้งที่เป็นมุสลิมและผู้ที่ไม่ใช่มุสลิม โดยปราศจากการแบ่งแยกเรื่องเพศ เชื้อชาติ หรือศาสนา ดังนั้น อิสลามจึงส่งเสริมหลักการแห่งความเสมอภาคระหว่างมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นเชื้อสายตระกูลที่สูงส่งหรือต่ำต้อย ผิวขาวหรือผิวดำ ผู้หญิงหรือผู้ชาย ซึ่งล้วนมีความเสมอภาคในฐานะมนุษย์ด้วยกันทั้งสิ้น

ในการแสดงธรรม (Khutba) ในช่วงการแสวงบุญครั้งสุดท้าย ท่านศาสนทูตได้อธิบายให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้นว่า ทั้งผู้ที่ไม่ใช่มุสลิมและมุสลิมนั้นเป็นสมาชิกของครอบครัวเดียวกัน (มนุษยชาติ) และมีความเท่าเทียมกันในสายตาของพระเจ้า ความจริงในอิสลามนั้น มโนคติของความเสมอภาคได้ถูกประกาศเป็นกฎเกณฑ์ด้านสิทธิมนุษยชนมานานกว่า 1,400 ปีแล้ว หรือก่อนที่เรื่องสิทธิมนุษยชนจะถูกบรรจุไว้ในกฎบัตรของสหประชาชาติเสียอีก ดังโองการอัล-กุรอานที่มีความหมายว่า

“โอ้มวลมนุษย์ทั้งหลาย แท้จริงเราได้สร้างพวกเจ้าจากเพศชายและเพศหญิง (หมายถึงสร้างมาจากอาดัมและฮาวาอ์ (อีฟ) ผู้เป็นมนุษย์ชาย-หญิงคู่แรก) และให้พวกเขาเป็นกลุ่มพวกและหมู่เหล่า เพื่อพวกเจ้าจะได้สร้างความรู้จักกัน แท้จริงผู้ที่มิเกียรติที่สุดในระหว่างพวกเจ้า ณ อัลลอฮ์ คือ ผู้ที่ย่ำเกรง (ต่อพระองค์) มากที่สุด แท้จริงอัลลอฮ์ทรงรอบรู้และประจักษ์ยิ่ง”²⁶

การทำความรู้จักกันในประเด็นของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นแตกต่างทางชาติพันธุ์ สัญชาติ สีผิวและภาษา มีนัยยะที่ลึกกว่าการรู้จักชื่อกันอย่างผิวเผิน ทว่าเป็นการทำความรู้จักที่จะนำไปสู่การแลกเปลี่ยนคุณประโยชน์แห่งความดีงามอันสูงส่งและก่อให้เกิดความช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกัน ดังนั้น หากยิ่งบรรลุถึงเป้าประสงค์ของการทำความรู้จักและการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างหมู่มนุษย์ในทุกระดับได้มากเพียงใด ก็ยังสามารถอุดช่องว่างแห่งการต่อสู้และความขัดแย้งที่เป็นต้นเหตุของการทำร้ายและการละเมิดทุกรูปแบบ อันจะก่อให้เกิดการเผชิญหน้าและนำมาซึ่งความหายนะแก่สังคมมนุษย์ได้มากเพียงนั้น

พระเจ้าเป็นเจ้าได้สั่งใช้ให้มุสลิมมีขันติธรรมและการให้อภัย (ซึ่งเป็นหนึ่งในหลักการพื้นฐานของอิสลาม) ว่า “เจ้า(มุฮัมมัด) จงยึดถือไว้ซึ่งการอภัยและจงใช้ให้กระทำในสิ่งที่ชอบและจงผินหลังให้แก่ผู้โหดเหี้ยมทั้งหลายเถิด”²⁷

เรื่องขันติธรรมและการให้อภัยในประวัติศาสตร์อิสลามมีตัวอย่างอยู่มากมาย อาทิเช่น ครั้งหนึ่งในสนามรบ ท่านคอลีฟะฮ์ อาลี อิบนิ อะบูฏอลิบ ซึ่งเป็นผู้นำคนที่สี่ของอิสลาม ได้ต่อสู้จนทำให้ฝ่ายตรงข้ามล้มลง และท่านได้เอาดาบจ่อที่คอของชายผู้นั้น แต่ท่านยังไม่ได้ทำร้ายเขา ชายผู้

นั่นจึงตะโกนด้วยความโกรธว่า “ทำไมท่านไม่ฆ่าฉันเลย ฉันคือศัตรูของท่านไม่ใช่หรือ ทำไมท่านจึงรออะไรอยู่” กล่าวเสร็จ ชายผู้นั้นได้ถ่มน้ำลายใส่หน้าท่านอาลีทันที ท่านอาลีรู้สึกโกรธมากในตอนแรก แต่สักครู่หนึ่งท่านจึงลดดาบลงและขยับตัวออกจากชายผู้นั้นพร้อมทั้งกล่าวว่า “ฉันไม่ใช่ศัตรูของท่านหรอก เราต่างคือพี่น้องร่วมสังคมเดียวกัน ขณะที่ท่านถ่มน้ำลายใส่หน้าฉันนั้น ฉันยอมรับว่ารู้สึกโกรธมากจนทำให้อารมณ์ไฟด่าเข้าครอบงำจนเกือบจะฟันท่านให้ตายไปในทันที หากแต่ขณะเดียวกันนั้นเอง ฉันสำนึกได้ว่าหากฉันฆ่าท่านเพียงเพื่อสนองอารมณ์โกรธของฉัน ย่อมถือว่าฉันได้กระทำการบางอย่างมหันต์ และชื่อฉันจะต้องถูกจารึกในฐานะผู้เป็นฆาตกร ไม่ใช่ในฐานะผู้ที่ปกป้องศาสนาเนื่องจากการถูกกดขี่รุกราน และฉันจะต้องถูกถามต่อหน้าองค์พระผู้เป็นเจ้าของฉันในโลกหน้า ดังนั้น ฉันจึงไม่อาจสังหารท่านด้วยอารมณ์ไฟด่าเช่นนั้นได้” ชายผู้นั้นจึงถามท่านอาลีว่า “ท่านเอากฎเช่นนี้มาจากไหนกัน” ท่านอาลีได้ตอบว่า “นี่คือกฎของศาสนาอิสลามที่มาจากองค์พระผู้เป็นเจ้าที่มุสลิมทุกคนจะต้องยึดถือปฏิบัติ”²⁸ ดังนั้น ชายผู้นั้นจึงขอให้ท่านอาลีนำเขากล่าวคำปฏิญาณตนเพื่อเข้ารับนับถือศาสนาอิสลาม

อิสลามได้ให้ความสำคัญต่อความมีค่าของชีวิตมนุษย์อย่างใหญ่หลวง พร้อมทั้งประณามการฆ่าประชาชนผู้บริสุทธิ์อย่างรุนแรง ขณะเดียวกันก็ชื่นชมต่อบุคคลซึ่งช่วยรักษาชีวิตมนุษย์เอาไว้ในอัล-กูรออัน พระผู้เป็นเจ้าทรงตรัสไว้มีความว่า :

“แท้จริงผู้ใดฆ่าชีวิตหนึ่ง โดยมิใช่เป็นการชดเชยอีกชีวิตหนึ่งหรือมิใช่เนื่องจากการบ่อนทำลายในแผ่นดินแล้ว ก็ประหนึ่งว่าเขาได้ฆ่ามนุษย์ทั้งมวล และผู้ใดไว้ชีวิตนั้น ก็ประหนึ่งว่าเขาไว้ชีวิตมนุษย์ทั้งมวล”²⁹

ครั้งหนึ่งในระหว่างที่ศาสนทูตมุฮัมมัดและสานุศิษย์เดินทางกลับจากนครมะดีนะฮ์หลังจากที่ท่านได้ทำพิธีละหมาดในตอนเช้าและละหมาดให้กับผู้ที่เสียชีวิตในสนามรบ ท่านศาสนทูตได้ถามสานุศิษย์ว่า “หากท่านเดินผ่านสนามรบภายหลังการต่อสู้ และเห็นผู้ที่บาดเจ็บนอนอยู่ซึ่งมีทั้งฝ่ายมุสลิมและฝ่ายตรงข้าม ทั้งสองฝ่ายต่างมีความหิวกระหายน้ำและท่านพอน้ำเหลืออยู่บ้าง ท่านจะเอาน้ำนั้นให้แก่ผู้ใด” สานุศิษย์ทั้งหมดต่างตอบว่า “เราก็ต้องแบ่งน้ำให้แก่พี่น้องมุสลิมของเราสิครับท่าน” ท่านอุมร อิบดุล ก็อฏฏอบ จึงกล่าวแทรกขึ้นว่า “พระผู้เป็นเจ้าและท่านผู้เป็นศาสนทูตย่อมเป็นผู้ที่รู้ดีที่สุด ขอท่านได้โปรดแนะนำแนวทางที่ถูกต้องแก่พวกเราด้วยเถิด” ท่านศาสนทูตจึงกล่าวขึ้นว่า “ฉันจะแบ่งน้ำครึ่งหนึ่งให้ฝ่ายมุสลิมและอีกครึ่งหนึ่งให้ฝ่ายตรงข้าม” สานุศิษย์ทั้งหมดจึงถามต่อด้วยความประหลาดใจว่า “ท่านจะแบ่งน้ำให้อีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่คำนึงว่าเราจะมีน้ำเหลืออยู่เล็กน้อยเพียงไรกระนั้นหรือ” ท่านศาสนทูตจึงอธิบายว่า “ใช่แล้ว นี่เป็นสถานการณ์พิเศษที่แตกต่างออกไปในท่ามกลางสภาวะการณ์เช่นนี้ ‘ผู้อื่น’ หรือ ‘ฝ่ายตรงข้าม’ ไม่ได้อยู่ในฐานะที่เป็นศัตรูของเราอีกต่อไป เพราะพวกเขาเป็นผู้ที่ได้รับบาดเจ็บ เป็นผู้ที่กระหายน้ำและเป็นเพื่อนมนุษย์ที่มีความต้องการมีชีวิตรอด ดังนั้น ฉันจะแบ่งน้ำให้ทั้งสองฝ่ายเท่า ๆ กัน ถึงแม้ว่าเสร็จจากการดื่มน้ำแล้วจะทำให้พวกเขามีกำลังลุกขึ้นมาต่อสู้กับพวกเราต่อไปอีกก็ตาม”³⁰

นอกจากอิสลามจะให้ความสำคัญต่อความมีค่าของชีวิตมนุษย์แล้ว อิสลามยังให้ความสำคัญต่อความยุติธรรมอีกด้วย เพราะความยุติธรรมถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะป้องกันการกดขี่ในทุก รูปแบบ ความยุติธรรมช่วยให้ผู้อ่อนแอได้รับความเป็นธรรมจากผู้ที่แข็งแรง ศาสนทูตมุฮัมมัดเองมีความเป็นห่วงเรื่องความยุติธรรมตลอดชั่วชีวิตของท่าน ท่านปฏิเสธการกดขี่ข่มเหงในทุกรูปแบบ ท่านดำเนินการปฏิบัติแบบเลือกที่รักมักที่ชัง ท่านประพฤติปฏิบัติ สั่งสอนและตักเตือนชี้แนะว่า มนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะเป็นผู้สูงศักดิ์หรือทาส เป็นผู้นำของรัฐหรือปुरुชนคนธรรมดา ร่ำรวยหรือยากจน สูงหรือต่ำ ควรได้รับการปฏิบัติในระดับเดียวกันและอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกันโดยปราศจากข้อแตกต่างและข้อยกเว้นใด ๆ ท่านศาสนทูตได้กล่าวเอาไว้ว่า

“มันเป็นธรรมเนียมปฏิบัติตามปกติในอดีต ที่หากมีบุคคลธรรมดาสามัญก่ออาชญากรรมขึ้น พวกเขาก็จะถูกลงโทษ แต่หากบุคคลสำคัญถูกพบว่ามีผิด เขามักถูกยกโทษ หากว่าบุตรสาวของมุฮัมมัด (ฟาติมะฮฺ) พบว่ามีความผิดฐานลักขโมย ฉันจะเอามือของเธอมาตัด”³¹

ในประวัติศาสตร์อิสลามมีบันทึกเกี่ยวกับเรื่องความยุติธรรมเอาไว้มากมาย ตัวอย่างเช่น เมื่อครั้งที่ท่านศาสนทูตและเหล่าสาวกเดินทางถึงหุดีบียะฮฺ (หมู่บ้านหนึ่งก่อนถึงนครมักกะฮฺ) โดยตั้งใจจะเข้าไปมักกะฮฺ แต่ถูกพวกกุเรซ (ชาวเมืองมักกะฮฺ) ขัดขวางไม่ให้เข้าเมือง พร้อมทั้งสร้างความลำบากให้กับท่านและเหล่าสาวกเป็นอย่างยิ่ง กระทั่งมีผู้ที่ไม่ใช่มุสลิมจากดินแดนตะวันออกเดินทางมาถึงเพื่อเข้าไปทำพิธีฮัจญ์³² ในนครมักกะฮฺ เหล่าสาวกของศาสนทูตจึงเสนอแนะต่อศาสนทูตว่า “เราจะขัดขวางคนพวกนี้ เหมือนที่พรรคพวกของเราขัดขวางเรา”³³

เมื่อนั้นพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าจึงได้ประทานโอองการอัล-กุรอาน ความว่า “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยดีเพื่ออัลลอฮฺ เป็นพยานด้วยความเที่ยงธรรมและจงอย่าให้การเกลียดชังพวกหนึ่งพวกใดทำให้พวกเจ้าไม่ยุติธรรม จงยุติธรรมเถิด มันเป็นเรื่องที่ใกล้กับความยำเกรงยิ่งกว่าและพึงยำเกรงอัลลอฮฺเถิด แท้จริงอัลลอฮฺนั้นเป็นผู้ทรงรอบรู้อย่างละเอียดในสิ่งที่พวกเจ้ากระทำกัน”³⁴

ผู้สืบทอดตำแหน่งจากท่านศาสนทูตหรือคอลีฟะฮฺทั้ง 4 ท่านก็ยึดมั่นอย่างแข็งขันเช่นกัน ต่อหลักการความยุติธรรมในรูปแบบที่สอดคล้องกับคำสั่งใช้ของพระเจ้า และตามแนวทางของศาสนทูต ครั้งหนึ่งในสมัยของผู้นำคนที่ 2 ของอิสลาม หรือ อุมัร อิบน์ลุคฏ็อบ มีชายผู้หนึ่งถูกจับในฐานะขโมยและถูกนำตัวมาให้อุมัรพิจารณาโทษตามกฎหมายอิสลาม โทษของการขโมยคือการถูกตัดมือ อุมัรได้ขอให้ชายผู้นั้นให้การ ชายผู้นั้นกล่าวว่า เขามีครอบครัว แต่ไม่มีอาหารเพียงพอ อุมัรจึงทำการตรวจสอบจนพบว่าสิ่งที่ผู้ต้องหาพูดเป็นความจริง อุมัรจึงได้ยกโทษให้เขาและดำเนินคนที่อยู่ใกล้ชิดเขาที่ไม่ดูแลเอาใจใส่เพื่อนบ้าน³⁵

อีกกรณีหนึ่ง มีหนุ่มชาวอิยิปต์ได้มาร้องเรียนอุมัร เนื่องจากเขาเป็นผู้ชนะการแข่งขันม้า แต่ลูกชายของ อุมัร อิบน์ลุคฏ็อบ ผู้ก่อตั้งเมืองไม่ยอมให้เขาชนะ เพราะถือว่าตนเองมีศักดิ์ศรีเหนือกว่า ดังนั้นหนุ่มชาวอิยิปต์ซึ่งรู้ว่าอุมัรมีความเป็นธรรมจึงเดินทางมาถึงมะดีนะฮฺเพื่อร้องเรียนขอความเป็นธรรม อุมัรได้สั่งคนให้ไปตามอุมัร อิบน์ลุคฏ็อบและลูกชายของเขามา เมื่อทั้งสองมาถึง อุมัร ได้ฟัง

ความทั้งสองข้าง หลังจากนั้นจึงให้ทำโทษโดยการเขียนพ้อลูกทั้งสอง โดยลูกถูกเขียนในฐานะที่ไม่มีความเป็นธรรม และพ้อถูกเขียนในฐานะที่ปล่อยให้ความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้น อุมรฺจึงไม่ปล่อยให้ใครมีอภิสิทธิ์เหนือกว่าผู้ใด³⁶

“ญิฮาด” : ระหว่างสงคราม การก่อการร้าย และสันติภาพ "

อิสลาม มาจากรากศัพท์ภาษาอาหรับ “ฮัส-ลิม” แปลว่า “สันติภาพ” “การนอบน้อมและการยอมจำนน” ในด้านนิติศาสตร์ อิสลามจึงมีความหมายว่า “การยอมจำนนตนเองต่อพระผู้เป็นเจ้าเพื่อจะได้บรรลุถึงความสงบสุข”³⁷ มุสลิมเป็นคำที่ใช้เรียกผู้นับถือศาสนาอิสลาม หมายถึง ผู้ที่นอบน้อมมอบตนต่อพระผู้เป็นเจ้าแต่ผู้เดียวเพื่อความสันติ

สิ่งหนึ่งที่ยืนยันถึงความมุ่งมั่นของอิสลามในการสร้างสันติภาพ คือ การกำหนดให้ “สลาม” เป็นถ้อยคำที่ใช้ในการทักทายระหว่างศรัทธาชน คำนั้นคือ “อัสสะลามุ อะลัยกุม วะเราะฮุมะตุลลอฮฺ” ซึ่งมีความหมายว่า “ขอความสันติสุขและความโปรดปรานแห่งอัลลอฮฺจงมีแก่ท่าน” นอกจากนั้นจะพบได้อีกว่า ชาวมุสลิมในบางประเทศได้ตั้งชื่อเมืองของพวกเขาว่า “ดาร์ุสลาม” หรือ “ดาร์ุลอามาน” หมายถึง บ้านแห่งความสงบสันติและปลอดภัย เช่น บรูไนดาร์ุสลาม ฟาฏอนีดาร์ุสลาม หรือชื่อของเมือง เช่น เคดาห์ดาร์ุลอามาน และเมืองหลวงของประเทศทรานซาเนีย ที่มีชื่อว่า ดาร์ุสลาม เป็นต้น หรือแม้แต่ในบริเวณมัสยิดิล ฮะรออม ณ นครมักกะฮ์ ยังมีนกพิราบเป็นจำนวนนับพัน ๆ ตัว ซึ่งพระผู้เป็นเจ้าได้บัญญัติห้ามการทำลายนกพิราบเหล่านั้น แต่กลับให้การคุ้มครองนกเหล่านั้นไว้เป็นฝูง ๆ มากมายที่บินวนเวียนอยู่ในอากาศทั้งสี่ทิศของมัสยิดิล ฮะรออม ทั้งนี้ก็เพื่อแสดงให้เห็นทราบว่า สัญลักษณ์แห่งสันติภาพในอิสลามมีมานานนับตั้งแต่ยุคต้น ๆ แล้ว

แม้ว่าอิสลามจะหมายถึง “สันติภาพ” ทั้งในเชิงความหมายและสัญลักษณ์ดังกล่าว แต่แนวคิดและคำสอนในคัมภีร์อัล-กุรอาน ที่น่าจะมีส่วนสนับสนุนมายาคติที่ว่า “อิสลามเป็นศาสนาแห่งความรุนแรง” มากที่สุด ก็คือ แนวคิดเรื่อง “ญิฮาด” ที่มักแปลกันว่าเป็น “สงครามศักดิ์สิทธิ์” หรือ “สงครามศาสนา”

ญิฮาด มาจากคำกริยาในภาษาอาหรับว่า “ญะฮะดา” หมายถึง “ความพยายาม” ความหมายในทางศาสนศาสตร์ คือ ความพยายาม การดิ้นรนต่อสู้ หรือการใช้พลังอำนาจของตนเองไปในแนวทางของอัลลอฮฺ ความพยายามนี้คือ ความพยายามที่จะเพิ่มพูนความศรัทธาในพระเจ้า ซึ่งจะบรรลุได้ด้วยคามมีศรัทธามั่น การกระทำความดี หลีกเลียงการทำความชั่ว การทำตามคำสั่งของพระผู้เป็นเจ้า การเผยแพร่ศาสนาอิสลามและปกป้องอิสลาม³⁸

คำว่า ญิฮาด มิได้หมายถึงสงครามศักดิ์สิทธิ์ (Holy War) แต่หมายถึง “การดิ้นรนต่อสู้” หรือ “ความพยายามบากบั่น” ในคัมภีร์อัล-กุรอาน คำว่า ญิฮาด และคำที่แตกแขนงมาจากรากศัพท์ของญิฮาด มีปรากฏอยู่ถึง 36 ครั้ง ซึ่งจัดอยู่ในบริบทของการดิ้นรนต่อสู้ทางศีลธรรมจรรยามากกว่า

นักวิชาการมุสลิมแบ่งการญิฮาดออกเป็น 4 ระดับด้วยกัน

1. **ญิฮาดโดยหัวใจ** หมายถึง การต่อสู้กับคณหาราคะในตัวเอง หรือการทำจิตใจของตัวเองให้บริสุทธิ์ผุดผ่อง
2. **ญิฮาดโดยลิ้น** (รวมถึงการญิฮาดโดยเหตุผล) หมายถึง การชักชวนคนให้หันมายอมรับแนวทางที่ถูกต้องและให้เขาหลีกเลี่ยงจากการทำความชั่ว แบบฉบับของท่านศาสนทูตได้แสดงให้เห็นว่าท่านชอบวิธีนี้มากกว่าวิธีการใช้กำลังหรือการบังคับ
3. **ญิฮาดโดยมือ** หมายถึง การสนับสนุนความถูกต้อง และแก้ไขสิ่งที่ผิดโดยใช้กำลังทางร่างกาย
4. **ญิฮาดโดยอาวุธ** ในฐานะที่สงครามเป็นวิธีการสุดท้ายในการตัดสินข้อพิพาทระหว่างมนุษย์ อิสลามจึงอนุญาตให้มุสลิมตอบโต้การกดขี่ได้

ในกรอบที่กว้างไปอีกอาจแบ่งการญิฮาดออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ 1. ญิฮาดน้อย (Lesser Jihad) คือ การต่อสู้กับศัตรู และ 2. ญิฮาดใหญ่ (Greater Jihad) คือ การทำตามคำบัญชาของอัลลอฮ์ การทำความดี ฯลฯ (ซึ่งในบทความนี้จะเน้นเรื่องการญิฮาดโดยอาวุธเป็นส่วนใหญ่)

แม้กระนั้นก็ตาม ในส่วนของญิฮาดน้อย หรือการต่อสู้กับศัตรู อัล-กูรออันก็มักจะใช้คำว่า “คิตัล” (Qital) ซึ่งหมายถึง การสู้รบ เพื่อปกป้องถึงการทำศึกสงคราม นอกจากนั้น คำว่า “ฟิตนะฮ์” (Fima) ก็มักถูกใช้ในอัล-กูรออัน โดยเฉพาะเมื่อใดก็ตามที่มีโองการอนุมัติให้ทำศึกต่อผู้ประกอบกรรมชั่ว (evil-doer) ได้ถูกประทานลงมา

คำว่าฟิตนะฮ์ เป็นคำที่ยากต่อการถ่ายทอดความหมายด้วยคำในภาษาไทย เพียงความหมายเดียว ในภาษาไทย ฟิตนะฮ์ อาจหมายถึง สถานะการณ์ที่ความไว้วางใจได้หายไป เช่น การใส่โคล้ ใส่ความ การวิพากษ์วิจารณ์ไปในทางลบ การปองร้าย การยั่วยุ การอาฆาตแค้นฆ่า การทำให้คนหนึ่งตกอยู่ในความลำบาก นอกจากนั้น ฟิตนะฮ์ ยังหมายถึง การก่อการร้าย การกดขี่ทางสังคม หรือความสับสนวุ่นวาย ความไม่เป็นระเบียบทางสังคม (Social Disorder) และการคุกคามด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความแตกแยก การเข่นฆ่า และการก่อการร้ายระดับประเทศ ระดับรัฐ ระดับสังคม เป็นต้น

ฟิตนะฮ์ มักถูกใช้ในอัล-กูรออันควบคู่กับคำว่า “ฟะซาด” (Fasad) ซึ่งหมายถึง การฉ้อฉล ความเสื่อมทรามทางศีลธรรม และความโกลาหลปั่นป่วน ซึ่งบ่งชี้ถึงความไร้ระเบียบและการกดขี่ทางสังคม เพราะฉะนั้น เงื่อนไขในการอนุมัติให้ฆ่าในอิสลามจึงเป็นไปเพื่อป้องกันฟิตนะฮ์และฟะซาด เพื่อที่จะสถาปนาหรือจัดระเบียบทางสังคม โดยมุ่งพิทักษ์ปกป้องการปฏิบัติอย่างโหดร้าย และเพื่อสร้างสภาวะแห่งการปกครองตามกฎหมาย แทนการปกครองแห่งความหวาดกลัว³⁹

ในประวัติศาสตร์ของอิสลามนับจากยุคของศาสนทูตมุฮัมมัดจนถึงปัจจุบันนั้น มุสลิมต่อต้านการกดขี่ พร้อมกันนั้นก็ดิ้นรนต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งการปลดปล่อย ในลักษณะการไม่ใช้ความ

รุนแรง หรือการใช้รูปแบบสันติวิธี อิสลามได้สอนหลักจริยธรรมที่เหมาะสมในภาวะสงคราม ซึ่งสงครามนั้นเป็นที่อนุมัติในอิสลาม แต่มีเงื่อนไขว่า สันติวิธีแบบอื่นๆ เช่น การสนทนาไกล่เกลี่ย การเจรจาทางการทูต และการทำสนธิสัญญาสันติภาพล้มเหลว กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ สงครามเป็นเครื่องมือสุดท้าย แต่ก็ต้องพยายามหลีกเลี่ยงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ วัตถุประสงค์ของสงครามในอิสลามมิใช่เป็นไปเพื่อบังคับให้ผู้อื่นเปลี่ยนศาสนา หรือก่อตั้งดินแดนอาณานิคม หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งดินแดน ความมั่งคั่งร่ำรวย หรือเพื่อความรุ่งเรืองของตนเอง พื้นฐานเป้าหมายของสงครามในอิสลามก็เพื่อปกป้องชีวิต ทรัพย์สิน ดินแดน เกียรติยศศักดิ์ศรี และเสรีภาพของตนเอง ตลอดจนพิทักษ์ปกป้องผู้อื่นจากความอยุติธรรม และการกดขี่ข่มเหง⁴⁰

การนิยามในยุคกลางของอิสลาม

ในยุคกลางของอิสลาม ซึ่งอยู่ในช่วงระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 8 ถึง 11 นักนิติศาสตร์อิสลามได้แบ่งดินแดนในโลกออกเป็น 3 ประเภทด้วยกัน

1. “แดนสันติ” (Dar al – Islam : Territory of Islam) หมายถึงดินแดนที่ประชากรเกือบทั้งหมดเป็นมุสลิม และมีระบอบการปกครองและกฎหมายอิสลามเป็นบรรทัดฐาน
2. “แดนข้าศึก” (Dar al – harb : Territory of War) หมายถึงกลุ่มที่อยู่ในแดนข้าศึก
3. “แดนสัญญาพันธไมตรี” (Dar al – Sulh or Dar al – ‘ahd) คือ กลุ่มที่อยู่ในดินแดนของรัฐที่ประชากรส่วนใหญ่ไม่ใช่มุสลิม แต่มีสนธิสัญญาผูกพันอยู่กับรัฐอิสลาม

การจัดประเภทดังกล่าวไม่ได้มีการบัญญัติไว้ในอิสลามตั้งแต่ต้น แต่เกิดขึ้นจากสภาพการณ์ในสมัยนั้นเป็นปัจจัยหลัก กล่าวคือ ในขณะที่อาณาจักรอิสลามได้แผ่ขยายออกไป โลกอิสลามต้องเผชิญกับการสู้รบกับข้าศึกผู้รุกรานเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ในขณะเดียวกันก็ต้องปลดแอกดินแดนที่ประชากรได้รับการกดขี่ข่มเหงโดยผู้ใช้อำนาจไม่เป็นธรรม

ต่อเงื่อนไขดังกล่าว เจ้าเมืองต่างๆ ที่นิยมใช้อำนาจเผด็จการ จึงจัดเตรียมกำลังรบเพื่อทำศึกกับรัฐอิสลาม โดยหวังจะบดขยี้อิสลามให้สิ้นไป ทั้งนี้เป็นเพราะมุสลิมมีนโยบายที่จะปลดแอกประชากรที่ถูกกดขี่ข่มเหง โดยจะธำรงรักษาไว้ซึ่งเสรีภาพแห่งมนุษย์ และวางรากฐานแห่งความเสมอภาคระหว่างบุคคล ซึ่งนโยบายดังกล่าวขัดกับนโยบายแสวงหาอำนาจเพื่อความยิ่งใหญ่ของบุคคลและของนครรัฐ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของระเบียบโลกในยุคกลาง บรรดาผู้ปกครองทั้งหลายในยุคนี้จึงได้โจมตีดินแดนมุสลิมจากทุกสารทิศ และมุสลิมก็ต้องต่อต้านป้องกันตนเองในขอบข่ายแห่งบทบัญญัติอิสลาม

อย่างไรก็ตาม การป้องกันตัวได้เปลี่ยนไปอีกแบบหนึ่ง แทนที่ฝ่ายมุสลิมจะเป็นฝ่ายตั้งรับเฉยๆ (Defensive Jihad) ก็เปลี่ยนเป็นยกกำลังออกไปปราบปรามรัฐที่ฝักใฝ่ในการขยายอำนาจแบบไม่หยุดหย่อน (Offensive Jihad)

ตามนัยที่นักนิติศาสตร์อิสลามได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “แดนสันติ” และ “แดนข้าศึก” นั้น ท่าน อิบฺนุหะนีฟะฮฺ (ค.ศ.767) ได้ให้นิยามคำว่า “กลุ่มชนที่ไม่ใช่มุสลิม” ไว้ว่า จะต้องประกอบด้วยลักษณะ 3 ประการอย่างครบถ้วน หากยังขาดลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดินแดนแห่งกลุ่มชนนั้นก็ไม่ได้ถือว่าเป็น “แดนข้าศึก” ลักษณะดังกล่าว ได้แก่

1. มีการฝึกฝั้หมกมุ่นในพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนหลักการแห่งอิสลามได้โดยเสรี เช่น การค้าประเวณี การดื่มสุรา การพนัน และการกระทำในสิ่งที่ต้องห้ามอื่น ๆ

2. มีพรมแดนติดต่อกับรัฐอิสลาม และมีท่าทีหรือพฤติกรรมที่ถือว่าอาจโจมตีรุกรานรัฐอิสลามได้ทุกขณะ หรือมีการปิดกั้นทางสัญจรมิให้มุสลิมใช้ผ่าน ตามความหมายของอิบฺนุหะนีฟะฮฺ เขตทะเลทรายที่ประชิดพรมแดนรัฐมุสลิมจะต้องเป็นแดนสงบด้วย ในทำนองเดียวกัน น่านน้ำนอกชายฝั่งทะเลของรัฐอิสลามออกไปเท่าที่จะใช้สัญจรไปมาได้ก็ต้องไม่อยู่ใน “แดนข้าศึก” ด้วย

3. สภาพการณ์ที่ทำให้มุสลิมหรือผู้อยู่ในปกครองไม่อาจอยู่ได้โดยมีความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน (เว้นแต่ฝ่ายปกครองแห่งดินแดนนั้นจะให้หลักประกันความปลอดภัยอย่างเป็นทางการและเชื่อถือได้)

ลักษณะทั้ง 3 ประการจะต้องปรากฏอย่างครบถ้วน จึงจะถือว่าแดนนั้นเป็น “แดนข้าศึก” ได้ จะขาดข้อใดข้อหนึ่งไปไม่ได้ เช่นในกรณีที่รัฐใดไม่ถือปฏิบัติตามกฎเกณฑ์แห่งอิสลาม แต่มิได้สั่งห้ามมุสลิมให้เปลี่ยนความศรัทธา รัฐนั้นก็ยังไม่นับว่าเป็น “แดนข้าศึก”

อัล-กัสซานิ ได้ขยายความในข้ออธิบายของอิบฺนุหะนีฟะฮฺเกี่ยวกับคุณลักษณะดังกล่าวเพิ่มเติมว่า ในกรณีที่จะกำหนดให้รัฐใดเป็นแดนข้าศึกนั้น ต้องคำนึงถึงเงื่อนไขของความปลอดภัยต่อพลเมืองมุสลิมด้วย กล่าวคือ หากรัฐใดที่ให้ความปลอดภัยแก่พลเมืองที่มีไม่ใช่มุสลิม แต่ไม่ให้ความปลอดภัยแก่มุสลิม รัฐนั้นถือว่าเป็นรัฐที่ไม่ใช่รัฐอิสลาม ทั้งนี้โดยถือเกณฑ์แห่งความไม่ปลอดภัยและความหวาดผวายเป็นเกณฑ์สำคัญ ไม่ใช่ถือความแตกต่างทางศาสนาแต่อย่างใด

ในทางกลับกัน หากกรณีที่พลเมืองมุสลิมได้รับการคุ้มครอง โดยไม่มีความหวาดกลัวใดๆ และมีการรักษากฎหมายอย่างเคร่งครัดและเที่ยงธรรม ก็ไม่ถือว่ารัฐนั้นเป็น “แดนข้าศึก” อย่างไรก็ตาม ก็ต้องคำนึงถึงอีกว่ารัฐนั้นจะยังคงรักษาอธิปไตยไว้ให้รอดพ้นจากรัฐอันธพาล (Rogue State) ซึ่งมีพรมแดนติดต่อกันได้มั่นคงเพียงใดด้วย คำจำกัดความดังกล่าวได้เน้นถึงภัยจากการรุกรานข่มเหงเป็นข้อใหญ่ ทั้งนี้เป็นเพราะในดินแดนเช่นนี้ มุสลิมย่อมรู้สึกหวั่นวิตกต่อภัยที่จะเกิดแก่ชีวิตและทรัพย์สินอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นหากมีสัมพันธไมตรีระหว่างรัฐที่จะประกันความปลอดภัยแก่พลเมืองได้เท่าเทียมกัน ถึงแม้หลักประกันนี้จะมิได้ทำเป็นลายลักษณ์อักษรแต่อย่างใด อิบฺนุหะนีฟะฮฺก็ไม่ถือว่ารัฐนั้นเป็นแดนข้าศึก อัล-กัสซานิ ได้ย้ำถึงข้อนี้ว่า “เพียงแค่สงสัยหรือคิดว่าอาจเป็นไปได้ ยังไม่เพียงพอที่จะถือว่ารัฐนั้นเป็นแดนข้าศึก”⁴¹

ดังนั้น จากคำนิยามข้างต้นพอจะสรุปความเห็นของนักนิติศาสตร์อิสลามได้เป็นสองนัย ในกรณีที่จะวินิจฉัยว่ารัฐใดเป็นแดนข้าศึก

1. หากกฎหมายข้อบังคับต่าง ๆ เป็นไปตามหลักการแห่งอิสลาม รัฐนั้นก็ถือเป็นแดนสันติ มิฉะนั้นก็ถือว่าไม่ใช่แดนสันติ แม้รัฐนั้นจะเรียกตนเองว่าเป็นรัฐอิสลามก็ตาม

2. หากความเป็นมุสลิมของผู้ใดดำรงอยู่ได้ด้วยความปลอดภัยในรัฐใด ก็ถือว่ารัฐนั้นเป็นแดนสันติ มิเช่นนั้นจะถือเป็นแดนศัตรู

อย่างไรก็ตาม มาญิด กาดูรี นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านโลกมุสลิมได้เขียนไว้ในหนังสือชื่อ **สงครามและสันติภาพในอิสลาม** หน้า 214 ว่า อิสลามได้เปลี่ยนแนวคิดแบบเก่าของชาวอาหรับในเรื่อง ดารุล-ฮับ หรือ แดนข้าศึก มาเป็น ดารุล-อิสลาม หรือ แดนแห่งสันติ แล้ว ซึ่งพยายามที่จะนำเสนอศาสนาอิสลามให้แก่ทุกคนในโลก ความสำเร็จอันดับแรกสุดคือ การรวมเอาชาติต่างๆ ที่ยอมรับนับถืออิสลามมาอยู่ภายในกลุ่มของตนเอง เพื่อว่าจะได้เลิกมีสงครามกลางเมืองเสียที และยังคงดำเนินต่อไปเพื่อสร้างสันติภาพระหว่างประชาชาติอิสลามต่างๆ อิสลามมุ่งที่จะนำเอาความสงบเช่นนั้นมาสู่โลก ดังนั้น ความมุ่งหมายของญิฮาด ก็คือ สันติภาพในโลก และนั่นก็คือผลของมันในขั้นสุดท้าย ⁴²

ดังนั้น จึงเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ญิฮาดไม่ได้เป็นแรงบันดาลใจให้เกิดการก่อการร้ายแต่อย่างใด จำต้องย้ำไว้ในที่นี้ว่า การก่อการร้ายต่อประชาชนผู้บริสุทธิ์ ไม่ว่าจะเป็นโดยวิธีการรุกรานหรือการเข่นฆ่าต่างๆ ในทุกๆ สถานการณ์นั้น ไม่เป็นที่อนุมัติในอิสลาม ในทางตรงข้าม อิสลามส่งเสริมให้บรรดาผู้ที่ได้รับการกดขี่ต่อผู้ค้ำถูดเพื่ออิสรภาพของพวกเขา และยังบัญชาให้มุสลิมช่วยเหลือผู้ถูกกดขี่และได้รับความทุกข์ทรมานไม่ว่าเขาเหล่านั้นจะนับถือศาสนาใดก็ตาม แต่ทั้งนี้อิสลามไม่อนุญาตให้กระทำการเข่นฆ่าต่อผู้ที่ไม่ได้ร่วมทำสงครามและผู้บริสุทธิ์

การก่อการร้ายไม่ใช่ ญิฮาด แต่เป็น “พะชาด” (ก่อความวุ่นวายเสียหาย) ซึ่งตรงข้ามกับหลักคำสอนของอิสลาม อิสลามเป็นศาสนาที่ต้องการสร้างระเบียบโลก เพื่อจะทำให้มนุษยชาติทั้งหมด (ทั้งมุสลิมและมิใช่มุสลิม) สามารถดำรงชีวิตด้วยความยุติธรรม ความลงรอยสามัคคี และมีมิตรภาพที่ดี (Goodwill) ต่อกัน อิสลามได้ให้แนวทางชี้แนะแก่มุสลิมในการแสวงหาสันติภาพ ทั้งในการดำรงชีวิตในสังคมและส่วนตัว อีกทั้งยังบอกพวกเขาให้ขยายความเป็นมิตรที่ตั้งอยู่บนรากฐานของความสัมพันธ์ต่อผู้อื่น และมุสลิมก็ปฏิบัติตามหลักการนี้มานานหลายศตวรรษ ประชากรหลากหลายศาสนาและความเชื่อ สามารถดำรงชีวิตอยู่กับชาวมุสลิมในโลกอิสลามมาอย่างยาวนาน ประชาคมอิสลามนั้นเป็นที่รู้จักว่าเป็นกลุ่มชนที่มีขันติธรรม มีความใจกว้างและมีมนุษยธรรม

Zanghrid Honikah นักบูรพาคดีชาวเยอรมัน ได้กล่าวไว้ในหนังสือของเธอว่า “ในศตวรรษที่ 9 บาทหลวงแห่งนครเยรูซาเล็มได้มีหนังสือถึงบาทหลวงแห่งกรุงคอนสแตนติโนเปิล โดยได้พูดถึงชาวอาหรับมุสลิมไว้ว่า “ แท้จริงพวกเขานั้นเปี่ยมไปด้วยความยุติธรรม พวกเขาไม่เคยละเมิดและอยู่ดีธรรมกับเราเลย และไม่เคยใช้วิธีการรุนแรงใด ๆ กับเรา” ⁴³

ในสังคมยุคสมัยใหม่ ซึ่งมนุษยชาติได้อาศัยอยู่ใน “หมู่บ้านโลก” (Global Village) ที่ซึ่งผู้ที่มิใช่มุสลิมต้องอาศัยอยู่กับมุสลิมในประเทศมุสลิม และมุสลิมต้องอาศัยอยู่กับผู้ที่มิใช่มุสลิมใน

ประเทศที่มุสลิมเป็นชนกลุ่มน้อย จึงเป็นหน้าที่ของทั้งผู้ที่เป็นมุสลิมและผู้ที่ไม่ใช่มุสลิมจะต้องทำ
ความเข้าใจซึ่งกันและกัน ร่วมกันสร้างสันติภาพและความยุติธรรม และร่วมมือกันในเรื่องของ
ความดีและความถูกต้องเพื่อที่จะหยุดยั้งการก่อการร้าย การใช้ความรุนแรง และการรุกรานในทุก
รูปแบบที่มีต่อพลเมืองโลกผู้บริสุทธิ์

เชิงอรรถ

¹ อังไวย์ใน ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, 9/11, 9/20 และปริศนาของคานธี : เผชิญหน้าการก่อการร้ายยุคหลังสมัยใหม่-สงครามสมัยใหม่ด้วยสันติภาพทางเลือก ใน สิโรจน์ คล้ามไพบูลย์ (บก.) จักรวรรดินิยมกับการก่อการร้าย (กรุงเทพฯ : วิถีธรรม, 2545) หน้า 11

² John L. Esposito, **Modern Islamic World**. Vol. 4, (New York : Oxford University Press, 1995) p. 205

³ Audrey Kurth Cronin, *Behind the Curve : Globalization and International Terrorism*, **International Security**, Winter 2002/2003 Vol. 27 No. 3 pp. 30-58

⁴ Jessica Stern, **The Ultimate Terrorists** (Cambridge : Harvard University Press, 1999) p. 11

⁵ *Ibid.* p. 70

⁶ จุฬารัตน์ เอื้อรักสกุล, อัฟกานิสถาน. (กรุงเทพฯ “โครงการอาณานิคมศึกษา 5 ภูมิภาค” ลำดับที่ 6, มิถุนายน 2545) หน้า 120.

⁷ องค์การการประชุมอิสลาม (OIC) ก่อตั้งขึ้นที่เมือง Rabat ในปี ค.ศ. 1969 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมความเป็นเอกภาพและความสามัคคีปรองดองในหมู่สมาชิกประเทศมุสลิม ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่ทั้งหมด 57 ประเทศนอกจากนั้น OIC ยังมีเป้าหมายเสริมสร้างความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและวิทยาศาสตร์ในหมู่สมาชิก เพื่อจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติและเพื่อล้มล้างลัทธิอาณานิคมที่มีนโยบายล่าเมืองขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสริมเอกภาพในหมู่ประชาชนมุสลิมให้มีความแข็งแกร่ง ตามกฎบัตรของ OIC สมาชิกทุกชาติมีความเท่าเทียมเสมอเหมือนกันและสมาชิกทุกชาติก็จะต้องให้ความเคารพต่อสิทธิการกำหนดชะตาชีวิตตนเอง และไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจการภายในของแต่ละประเทศ การแก้ไขปัญหาคัดแย้งในทุก ๆ กรณีจะต้องดำเนินการโดยใช้สันติวิธี เช่น การเจรจาทางการทูต การไกล่เกลี่ย การประนีประนอม หรือนำข้อขัดแย้งไปตัดสินในชั้นศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสมาชิกจะต้องหลีกเลี่ยงจากการคุกคามหรือการใช้กำลังคุกคามต่อบูรณภาพแห่งดินแดน ความเป็นเอกภาพภายในชาติหรือเอกราชทางการเมืองของประเทศสมาชิก

⁸ Cristina Hoss & Christiane E. Philipp, *The Islamic World and the Fight against Terrorism*. Available from : <http://edoc.mpil.de/conference-on-terrorism/index.cfm> (December 25, 2004)

⁹ *Ibid.*

¹⁰ สันนิบาตโลกมุสลิมเป็นองค์กรอิสระที่ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1962 ณ นครมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ทำหน้าที่หลักในการกำหนดนโยบายจากผู้นำและนักวิชาการมุสลิมด้านสิทธิมนุษยชน เผยแพร่ศาสนา ปกป้องเกียรติยศและศักดิ์ศรีของมุสลิม จัดแนวทางที่เป็นปฏิปักษ์และอคติต่ออิสลาม ตลอดจนลบล้างข้อกล่าวหาที่พยายามบิดเบือนหลักการคำสอนของศาสนาอิสลาม ปกป้องสิทธิประโยชน์ของมุสลิม แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่มุสลิม พร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือแก่มุสลิมด้านการศึกษา วิชาการ และอื่น ๆ สันนิบาตโลกมุสลิมเป็นองค์กรที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง ไม่สังกัดอยู่ในรัฐบาลใดรัฐบาลหนึ่ง ไม่แทรกแซงกิจการภายในของแต่ละประเทศ และไม่สนับสนุนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือสัญญาใดสัญญาหนึ่ง คณะมนตรีสันนิบาตโลกมุสลิมจะถูกคัดเลือกและแต่งตั้งจากบรรดาผู้ทรงคุณวุฒิจากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยปัจจุบันมีคณะมนตรีรวมทั้งสิ้น 61 คน ในจำนวนนี้มีตัวแทนจากประเทศไทย 2 คน คือ นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา และ ดร. อิสมาอีลลุดดี จะปะเกีย

¹¹ “Terrorism : Islam’s Viewpoint”, Reprinted from **the Muslim World League Journal**, Jumad Al – Ula 1423 – July 2002. Available from <http://muslim-canada.org/fighcouncil.html>

¹² *Ibid.*

¹³ Abdul Wahab Bashir, *Scholars define terrorism, call for joint action to defend Islam*, **Asharq Al – Awsat**. Available from [www.chretiens-et-juifs.org/article.php?=&voir\(\)=5866](http://www.chretiens-et-juifs.org/article.php?=&voir()=5866) (December 15 , 2004)

¹⁴ *Ibid.*

¹⁵ Ronald Regan : *Short Biography*, America information headquarters on the history of US President. Available from www.presidentsofusa.info/040.php (February 13, 2005)

¹⁶ อังวะใน Khurram Murad, *Islam and Terrorism*, **Journal of Inter-Cultural Perspectives** (Leicester UK : The Islamic Foundation, 1998)

¹⁷ Mahathir Mohammad, **Terrorism and the Real Issues**, (Subang Jaya : Pelanduk Publication (M) Sdn Bhd, 2003) pp. 36-37.

¹⁸ Issa Nakhleh , *Zionist and Crimes in Palestine 1939-1945*, **Encyclopedia of the Palestine Problem** (Chapter 4). Available from : http://www.palestine-encyclopedia.com/EPP/Chapter04_1of2.htm (February 18, 2005)

¹⁹ <http://mustaqim.co.uk/ipb-archive/commonsens/35terror.htm>

²⁰ อังวะใน มุฮัมมัด อะบู ชะฮฺเราะฮฺ, **กฎการทำศึกแห่งอิสลาม**, บัรกัต สยามวาลา แปลจากภาษาอังกฤษของเขาวี กี่-ซุกการี่ (กรุงเทพฯ : สำนักงานอิรฺ-รอบิฎเราะฮฺ, 2515) หน้า 89-90

²¹ Stanley Lane-Poole, **Saladin and the Fall of the Kingdom of Jerusalem** (ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี 1898,ตีพิมพ์ครั้งที่สองโดย Sind Sager Academy), pp. 232-3.

²² Will Durant, **The Story of Civilization.: The Age of Faith**, Vol. 4 (New York : Simon & Schuster, 1950), p. 592.

²³ คอลีฟะฮฺ หมายถึง ผู้นำที่สืบทอดอำนาจในชุมชนมุสลิมต่อจากท่านศาสดามุฮัมมัด ในทัศนะของอิสลามฝ่ายซุนนีถือว่า ภายหลังจากที่ท่านศาสดาได้เสียชีวิตไปแล้ว การสืบทอดผู้นำควรมาจากมติเลือกตั้งจากที่ประชุมโดยมุสลิมทุกเผ่า ฝ่ายซุนนีถือว่าคอลีฟะฮฺที่สืบทอดอำนาจต่อกันมา 4 ท่านในยุคแรกของอิสลาม เป็นผู้นำที่เปี่ยมด้วยคุณธรรม (คอลีฟะฮฺ อัล-รอชิดีน) คือ ท่านอะบูบักร์ ท่านอุมร์ ท่านอุสมาน และท่านอาลี ในขณะที่มุสลิมฝ่ายชีอะฮฺมีความเห็นต่างไปว่า ผู้ที่มีความชอบธรรมในการสืบทอดอำนาจต่อจากท่านศาสดามุฮัมมัดควรเป็นญาติที่ใกล้ชิดกับท่านศาสดามากที่สุด คือ ท่านอาลี ซึ่งเป็นลูกพี่ลูกน้องและเป็นลูกเขยของท่านศาสดา และทั้งสองฝ่ายต่างอ้างหลักฐานจากท่านศาสดาเรื่องความชอบธรรมในการสืบทอดอำนาจผู้นำ

²⁴ Will Durant, **The Story of civilization.: Caesar and Christ**, Vol. 3 , p. 545.

²⁵ อังวะใน อิมรอน มะดูลิม, **มุฮัมมัดศาสดาแห่งอิสลาม** (กรุงเทพฯ : อิสลามิก อะเคเดมี, 2540) หน้า 213

²⁶ อัล-กุรอาน (49 : 13)

²⁷ อัล-กุรอาน (7 : 199)

²⁸ อังวะใน สุชาติ เศรษฐมาลินี, **อิสลาม : ความรุนแรงและการเมืองแห่งอภัยวิถี**, **ฟ้าเดียวกัน** ปีที่ 2 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน 2547, หน้า 195.

²⁹ อัล-กุรอาน (5 : 32)

³⁰ Henry Bayman, **The Secret of Islam : Love, Law and in the Religion of Ethics**, (Berkley : North Atlantic Books, 2003) pp. 53-54.

³¹ อังวะใน Harun Yahya, **Islam Denounces Terrorism** (Briston : Amal Press, 2002). Available from : [http://islam_teroru_lanetler_en\(1\).zip](http://islam_teroru_lanetler_en(1).zip) in www.harunyahya.net

³² อุมเราะฮฺ คือ การทำฮัจญ์เล็ก หรือการทำตนให้บริสุทธิ์ตามพิธีกรรมทางศาสนา โดยสวมเครื่องแต่งกายในพิธีที่ไม่ตะเข็บ (เอียะหฺรอม อันประกอบไปด้วย 1. ผ้าผืนสีขาวยาวจากสะดือถึงหัวเข่า 2. ผ้าสีขาวคลุมไหล่ซ้าย หลัง

และหน้าอก ผูกเป็นปมไว้ด้านขวา เมื่อสวมเอี๊ยะหุรอมแล้ว ผู้ทำอุมเราะฮ์ก็จะประกาศเจตนารมณ์ของเขาออกมา ผู้ทำอุมเราะฮ์จะไปเดินวนรอบกะอฺบะฮ์ 7 รอบ และทำพิธีอื่น ๆ อีกบางอย่าง

³³ อิสมาอีล ลุตฟี จะปะกียา, **อิสลามศาสนาแห่งสันติภาพ**, ซุฟอัม อุษมาน แปล (ปัตตานี : มัจลิสอิลมีฮ์ ปัตตานี, 2004) หน้า 65

³⁴ อัล-กุรอาน (5 : 8)

³⁵ บรรจง บินกาชัน, **บรรพชนอิสลาม** (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อัล-อะมีน, 2546) หน้า 145

³⁶ *เรื่องเดียวกัน.*

³⁷ จริฎ มะลูลีม, **เอเชียตะวันตกศึกษา : ภาพรวมทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**, (กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541) หน้า 49

³⁸ จริฎ มะลูลีม, “แนวคิดเรื่องสงครามของศาสนาอิสลาม”, ใน จุลชีพ ชินวรโรจน์ (บรรณาธิการ), **ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ แนวคิด ทฤษฎีและกรณีศึกษา** (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546) หน้า 89

³⁹ Khalifa Abdul Hakim, **Islamic Ideology**, (Lahore : The Institute of Islamic Culture, 1953) pp. 182-183

⁴⁰ Rudolph Peters, **Islam and Colonialism : The Doctrine of Jihad in Modern History** (New York : University of Amsterdam Press, 1979) p. 123

⁴¹ อังไว้โน มุฮัมมัด อะบู สะฮฺเราะฮ์, **กฎการทำศึกแห่งอิสลาม**, บัรกัต สยามวาลา แปลจากภาษาอังกฤษของเซาว์กี-ซุกการี (กรุงเทพฯ : สำนักงานอิรฺ-รอฮิฏาะฮ์, 2515) หน้า 19

⁴² ซัยยิด มุจตาบา รุคนี มุซาวิ ลารี, **อารยธรรมตะวันตกในสายตาของมุสลิม (Western civilization through Muslim eyes)**, กิติมา อมรทัต แปล (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อัล สุดา, 1992) หน้า 253

⁴³ อังไว้โน อิสมาอีล ลุตฟี จะปะกียา, **อิสลามศาสนาแห่งสันติภาพ**, ซุฟอัม อุษมาน แปล (ปัตตานี : มัจลิสอิลมีฮ์ ปัตตานี, 2004) หน้า 79.